

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

Security-development nexus a jeho praktické projevy v mezinárodní politice

Yuliia Haievska

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Politologie
Studijní obor Mezinárodní vztahy

Diplomová práce

**Security-development nexus a jeho praktické projevy v
mezinárodní politice**

Yuliia Haievska

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Šárka Cabadová Waisová Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

.....

Poděkování

Na tomto místě bych z celého srdce chtěla poděkovat doc. PhDr. Šárce Cabadové -Waisové, Ph.D. za vedení práce, ochotu a cenné připomínky v průběhu psaní této diplomové práce.

Yuliia Haievska

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. KONCEPTUALIZACE SECURITY-DEVELOPMENT NEXUS	6
2.1. Proměna v porozumění konceptů bezpečnosti a rozvoje.....	6
2.2. Dialog mezi bezpečností a rozvojem v historickém kontextu	10
2.3. Koncept podmíněnosti a reforma bezpečnostního sektoru	12
2.4. <i>Do Not Harm</i> , koncept předcházení konfliktům a postkonfliktní rekonstrukce	15
3. PRAKTICKÉ PROJEVY SECURITY-DEVELOPMENT NEXUS V MEZINÁRODNÍ POLITICE	21
4. ODLIŠNÉ NÁZORY NA BEZPEČNOSTNĚ-ROZVOJOVÝ VZTAH V SOUČASNÉ LITERATUŘE	25
5. DOPADY UPLATNĚNÍ SECURITY-DEVELOPMENT NEXUS V AFRICKÝCH ZEMÍCH	30
5.1. Africké výzvy a budování míru v Africe	30
5.2. Příklad Libérie.....	35
5.3. Příklad Sierry Leone	43
6. ZÁVĚR	53
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	58
8. RESUME	66

SEZNAM TABULEK A OBRÁZKŮ

Tabulka. 1 Rozšíření a prohloubení konceptu bezpečnosti

Tabulka. 2 Typy ohrožení lidské bezpečnosti a možné příčiny

Tabulka. 3 Činnosti SSR

Tabulka. 4 Koncepty a atributy koncepčního rámce postkonfliktní rekonstrukce

Obrázek. 1 Aspekty lidského rozvoje

1. ÚVOD

Po ukončení studené války se v 90. letech mezinárodní společenství potkalo s proměnou konfliktů a jejich následných řešení. Charakter konfliktů se změnil z dříve mezinárodních sporů na převážně vnitrostátní. Současné konflikty jsou stále intenzivnější, zdlouhavější a jejich sociální a ekonomické důsledky jsou značné a trvalé. Spolu s proměnou charakteru samotných konfliktů bylo také provedeno přehodnocení jejich příčin. V dnešní době jde především o nenávist a rostoucí netolerantnost mezi etnickými skupinami, sociální polarizaci, extremismus, militarizaci společnosti a špatné ekonomické podmínky (Uvin 2002: 5). Jinými slovy, mluvíme o slabém rozvoji zemí, který poskytuje úrodnou půdu pro vývoj vnitřních konfliktů. Tyto konflikty mají však často dalekosáhlé regionální i mezinárodní důsledky. Mezinárodní společenství proto začalo vnímat slabé a rozpadlé státy nejen jako humanitární problém, ale také jako problém bezpečnostní.

Bylo jasné, že rozvoj a bezpečnost jsou neoddělitelně spojeny. Právě díky tomu se změnilo uvažování o prevenci a řešení konfliktů. Podle Kofiho Annana, bývalého Generálního tajemníka OSN, se ve stále více propojeném světě musí pokrok v oblasti rozvoje, bezpečnosti a lidských práv rozvíjet ruku v ruce (Annan podle Jackson 2015: 1). Daná myšlenka se odrážela i v domácí rétorice dárcovských států. Například podle *Britské strategie národní bezpečnosti roku 2008*, v minulosti nejnásilnější konflikty a nejdůležitější ohrožení globální bezpečnosti pocházely od mocných a vyspělých států. V současné době většina hlavních hrozeb a rizik pro bezpečnost pochází z nestabilních a rozpadlých států. Tyto státy zvyšují riziko nestability a konfliktů a mají potenciál destabilizovat okolní region. Mnoho nestabilních států nemá kapacitu a v některých případech touhu adekvátně bojovat proti terorismu a organizovanému zločinu. V určitých případech tyto činnosti vůbec záměrně tolerují nebo přímo sponzorují (Jackson 2015: 3).

Jinými slovy, konec studené války nabídl mezinárodním aktérům příležitost přehodnotit dominantní koncept bezpečnosti a navrhnout propojené a soudržné politické nástroje a programy pro řešení násilných konfliktů. Kromě tradičních vojenských přístupů éry studené války se mezinárodní společenství snaží řešit blízké a základní příčiny současných konfliktů, mezi které patří politické, sociokulturní, ekonomické a environmentální faktory. Tradiční koncept bezpečnosti ustoupil širšímu konceptu *lidské bezpečnosti*, který uznává vztah mezi bezpečností a rozvojem.

Bezpečnost je důležitým aspektem udržitelného rozvoje a hraje zásadní roli při snižování chudoby a dodržování lidských práv v postkonfliktních a nestabilních státech. Ve stejné míře hraje rozvoj důležitou roli v bezpečnostním systému států. Proto stále více panuje shoda, že rozvoj a bezpečnost jsou neoddělitelně spojené. Dlouhodobého rozvoje tak nelze dosáhnout bez bezpečnosti a krátkodobé bezpečnostní operace nepřinesou udržitelné výhody, pokud nebudou koordinovány s úsilím o dlouhodobý rozvoj (Amer - Swain - Öjendal 2013: 14-16). Mezinárodní organizace, státy a další političtí aktéři si stále více uvědomují potřebu integrovat bezpečnostní a rozvojové programy do politických zásahů v postkonfliktních situacích a do vlastních vztahů s kategorií slabě rozvinutých a zaostalých států. Uvědomili si, že dvě dříve odlišné politické oblasti se nyní nemůžou oddělit, a tak se objevila myšlenka *security-development nexus*.

Od svého vzniku se myšlenka *security-development nexus* odráží v několika konceptech, které společně tvoří rodinu politických přístupů založených na vztahu mezi rozvojem a bezpečností. Například v *konceptu Do Not Harm, lidské bezpečnosti, konceptu podmíněnosti či postkonfliktní rekonstrukce*. V průběhu této práce stručně popíšu tyto koncepty a pokusím se vysvětlit, jak se myšlenka vztahu mezi bezpečností a rozvojem projevuje v praxi. Následně budu analyzovat, jak mezinárodní političtí aktéři uplatňují tento koncept při tvorbě svých vlastních politik vůči zemím zasaženým násilným konfliktem a jaké jsou projevy a následky implementace bezpečnostně-rozvojových strategií. V analýze se zaměřím na africké země.

Kontinent Afrika je znám jako oblast, která je ponořena do ozbrojených konfliktů a nestability, které mají velice rozmanitý původ. Nejnásilnější a nejničivější konflikty byly zejména vnitrostátní povahy a měly značné důsledky pro udržení míru jak pro regionální, tak pro mezinárodní aktéry. Takové konflikty vedly k zoufalství, bídě, chudobě a nemocem. Některé z důsledků těchto konfliktů přesahují hranice kontinentu a způsobují chaos v jeho bezprostředním okolí. Například zvýšení počtu uprchlíků z postižených zemí, představuje potenciální hrozbu pro evropské země. Otázka bezpečnosti a rozvoje Afriky v globalizovaném světě proto není jen lokálním problémem, ale týká se celého mezinárodního společenství. Stručně řečeno, existuje naléhavá potřeba, aby afričtí a další političtí aktéři zaznamenali pokrok v řešení konfliktů na kontinentu a v posílení základu trvalého míru a hospodářského rozvoje (Omeje 2020: 4-6).

Důvodem, proč se tato práce věnuje konceptu security-development nexus, je skutečnost, že tato myšlenka existuje v mezinárodním diskurzu již poměrně dlouhou dobu, ale navzdory tomu až dosud neobdržela přesnou konceptualizaci a jasné teoretické zdůvodnění. Existují také odlišné názory na samotný koncept bezpečnostně-rozvojového vztahu. Zastánci konceptu považují za evidentní, že nemůže existovat bezpečnost bez rozvoje a žádný rozvoj bez bezpečnosti. Na druhou stranu, kritiky odsuzují v dané myšlence *sekuritizaci rozvoje*, což zařazuje rozvoj pod bezpečnostní hlediska (Jespersion 2016: 3-5). Většina však souhlasí s tím, že vazba mezi bezpečností a rozvojem je silná a bezpodmínečná. Proto cílem této práce je seznámit se s různými vysvětleními konceptu security-development nexus a s pomocí analýzy dat se pokusit nabídnout objektivní názor na podstatu daného konceptu a efektivnosti jeho implementace v praxi.

Při této analýze budu vycházet z hypotézy, že bezpečnostně-rozvojový vztah je základní podmínkou pro udržení trvalého míru v chudých a rozpadlých státech, zejména ve státech po ukončení konfliktu. Postkonfliktní země jsou křehké, mají slabé státní instituce, špatné ekonomické podmínky a roztržité společnosti. Z tohoto důvodu jsou postkonfliktní země více náchylné k opakování konfliktu a násilí. Aby byl nastolen mír a bylo zabráněno opakování konfliktu v těchto zemích, je důležité integrovat bezpečnostní a rozvojové úsilí v proces

postkonfliktního budování míru. K potvrzení či vyvrácení předložené hypotézy pak nastoluji otázky - “*Jakým způsobem se rozvíjela interpretace bezpečnostně-rozvojového vztahu?*“, “*Je tento postup dnes uplatňován v praxi, a pokud ano, jakých nástrojů je k jeho implementaci užíváno?*” “*Jaké jsou dopady implementace konceptu security-development nexus v postkonfliktních zemích?*”

Na základě případových studií se pokusím zodpovědět dané otázky a potvrdit nebo vyvrátit uvedenou hypotézu v analytické části práce. Z praktických důvodů jsem analytickou část práce zúžila do analýzy dvou západoafrických zemí - Sierry Leone a Libérie. Analýza se bude zaměřovat pouze na tyto země převážně ze dvou důvodů. Jedním z nich je omezený rozsah práce, který zabrání kvalitnímu zpracování problému při výběru více zemí. Druhým důvodem je, že situace v obou zemích je v současné době relativně stabilní, a proto je pro hodnocení projevů bezpečnostně-rozvojového vztahu vhodnější než například situace v Somálsku, kde jsou konflikty stále relevantní a jejich hodnocení je významově složitě.

Literaturu, která bude použita při psaní této práce, lze rozdělit na dvě části. První část bude sestávat ze sekundárních zdrojů informací, které budou použity hlavně v teoretické části práce při popisu konceptu security-development nexus. Budou použity knihy a články z vědeckých časopisů, zejména zahraničních autorů, kteří pracují s koncepty bezpečnosti a rozvoje. Druhá část se bude skládat z primárních zdrojů, tj. dokumentů vydávaných OSN a dalšími mezinárodními a regionálními organizacemi. Tyto zdroje informací pomohou při psaní analytické části práce, aby byla možnost objektivně přemýšlet o (ne)účinnosti fenoménu, kterému se tato práce věnuje.

Struktura této diplomové práce bude rozdělena následovně. V teoretické části práce se budu věnovat konceptu security-development nexus jako takovému. Poskytnu teoretický rámec o tom, jak se během času měnilo porozumění konceptů *bezpečnosti* a *rozvoje* a jak jim rozumět v současné době. Dále se budu zabývat tím, jak se objevil koncept *lidské bezpečnosti* a *rozvoje* a jak se mezi sebou propojily. Od 90. let se myšlenka security-development nexus projevila v několika konceptech. Z tohoto důvodu v teoretické části práce prozkoumám tyto koncepty a vysvětlím jejich podstatu. Dále budu analyzovat, jak se souvislost mezi

bezpečností a rozvojem projevuje ve tvorbě mezinárodní a vnitřní politiky a kteří političtí aktéři s tímto konceptem pracují. Následně popíšu, jakou roli má myšlenka security-development nexus v mezinárodním diskurzu. Abych čtenáře lépe seznámila s tématem, zanalyzuji několik odlišných názorů na tento koncept. Samostatnou část věnuji analýze praktického uplatnění security-development nexus v současných postkonfliktních státech s odkazem na africký kontext. Nejprve budu analyzovat jakým bezpečnostním výzvám čelí většina postkonfliktních států v Africe a jaké jsou podmínky a úskalí postkonfliktního budování míru v těchto zemích. Následně budu analyzovat praktické projevy bezpečnostně-rozvojového vztahu v Sieře Leone a Libérii, konkrétní projevy daného konceptu v těchto zemích a jaké jsou jeho pozitivní nebo negativní důsledky. V závěru práce vyhodnotím výsledky implementace security-development nexus v praxi a zamyslím se nad dalšími perspektivami spojenými s využitím tohoto konceptu.

2. KONCEPTUALIZACE SECURITY-DEVELOPMENT NEXUS

2.1. Proměna v porozumění konceptů bezpečnosti a rozvoje

Předtím, než se zamyslíme se samotným konceptem security-development nexus, je důležité porozumět, co přesně znamenají „bezpečnost“ a „rozvoj“ jako samostatné koncepty v mezinárodním diskurzu. V průběhu času a také pod vlivem měnícího se politického prostředí, tyto koncepty rozšířily svůj význam prostřednictvím mnoha dalších charakteristik, a proto se objevilo několik důležitých interpretací jejich významů.

Koncept bezpečnosti se formoval několik desetiletí. Po většinu studené války byl „tradiční“ koncept bezpečnosti spojován hlavně s realistickými a neorealisticými názory¹. Po zhroucení bipolárního světového řádu však realisté nebyli schopni vysvětlit principy, na nichž mezinárodní systém funguje (Degaut 2015: 3-5; Anderson 2012: 7). Počet a typ problémů, které lze označit za bezpečnostní hrozby, se výrazně zvýšil hrozbami tzv „nové bezpečnosti“ (viz tabulka 1.) - od občanské války, kolapsu státu a přílivu uprchlíků k růstu mezinárodních sítí obchodu se zbraněmi a hrozeb enviromentální katastrofy (Jackson – Beswick 2013: 8-10). Bezpečnost v současné době již nelze charakterizovat pouze z hlediska státu a národní bezpečnosti, jak to dělali zastánci tradičního konceptu bezpečnosti. Spolu s měnící se politickou realitou musí dnešní koncept bezpečnosti zahrnovat více charakteristik, aby mohl vysvětlit nové vznikající bezpečnostní hrozby.

Práce Barry Buzana a dalších představitelů kodaňské školy a školy tzv. třetího světa významně přispěla k proměně konceptualizace bezpečnosti směrem k *lidské bezpečnosti*. Zástupci obou škol byli přesvědčeni, že bezpečnost jedince a bezpečnost občana nelze srovnávat, jak to dělají realisté. Člověk apriori má určitá práva, která by neměla záviset na existenci státu nebo na západním modelu hodnot.

¹ Výzkum bezpečnosti se v tu dobu zaměřoval především na otázky spojené s kontrolou, ohrožením nebo použitím síly. Stát byl považován za hlavního aktéra v mezinárodním systému; národní suverenita a rovnováha moci v mezinárodním systému se rozuměly pod pojmem bezpečnost.

Tato myšlenka práv jedince, která existují nezávisle na státu, sehrála důležitou roli při porozumění a konceptualizaci bezpečnosti jedince a následně i lidské bezpečnosti (Waisová 2006: 60).

Tabulka 1. *Rozšíření a prohloubení konceptu bezpečnosti*

Koncept bezpečnosti	Rozšíření	Prohloubení
Tradiční koncept bezpečnosti	Formální bezpečnostní služby (vojenské, policejní, zpravodajské)	Bezpečnost státu Národní bezpečnost
Koncept “nové bezpečnosti”	Nevojenská bezpečnost (politická, ekonomická, environmentální, kriminální, sociální atd.)	Bezpečnost jednotlivce Lidská bezpečnost

(Jackson – Beswick 2013: 9).

Významným krokem na cestě k lidské bezpečnosti se stala *zpráva UNDP o lidském rozvoji z roku 1994*. Tato zpráva je považována za posun v bezpečnostních postojích a v přesunu pozornosti z národních států na jednotlivce. Zároveň zpráva sloužila jako základ pro mnoho následných diskusí o vzájemné závislosti mezi lidskou bezpečností, lidským rozvojem a lidskými právy a o tom, co to znamená být v bezpečí. Podle dané zprávy se koncept bezpečnosti musel změnit směrem od státní bezpečnosti k bezpečnosti jedince a udržitelného lidského rozvoje. Zpráva navrhuje identifikovat sedm hlavních kategorií, které označují zdroje ohrožení lidské bezpečnosti: *ekonomická bezpečnost, potravinová bezpečnost, zdravotní bezpečnost, ochrana životního prostředí, osobní bezpečnost, veřejná bezpečnost a politická bezpečnost* (viz tabulka 2). Lidská bezpečnost je tady vnímána jako komplexní koncept, který usiluje o dosažení dvou základních svobod: *svobody od strachu a svobody od nedostatku* (Jackson – Beswick 2013: 12-13).

Dalším důležitým aspektem v procesu konceptualizace lidské bezpečnosti a její následné implementaci v praxi je uskupení *Human Security Network (HSN)*. Sdružení 12 zemí propaguje koncept lidské bezpečnosti ve tvorbě národních a mezinárodních politik, zejména v rámci OSN. V minulosti HSN vyzývalo státy, aby přistoupily k *Úmluvě o protipěchotních minách a Mezinárodním trestním soudu* a bylo zaměřené na kontrolu ručních palných a lehkých zbraní (Austrian

Embassy Washington 2021). V dnešní době členské státy HSN, mezi které patří zejména Norsko, Kanada a Japonsko, mají širokou bezpečnostní agendu, která v sobě zahrnuje bezpečnostně-rozvojová témata, jako jsou podpora dětí a žen v zemích postižených konfliktem, prevence a následný trest za obchod s lidmi a další činnosti, které nějakým způsobem porušují práva člověka a jeho bezpečnost. Konceptualizace lidské bezpečnosti HSN stejně tak neodmítá důležitost bezpečnosti státu, tedy jeho teritoriální celostnost a existenci nekorumpované spravedlivé vnitřní vlády. Pro HSN je lidská bezpečnost nedílnou součástí národní bezpečnosti, která klade důraz na kvalitu a bezpečnost lidského života. Ve své agendě HSN spojuje úroveň lidské bezpečnosti s úrovní rozvoje a zároveň považuje za nedílnou součást rozvoje také dodržování lidských práv a zlepšení životních podmínek obyvatel (Waisová 2006: 60-61).

Tabulka 2. *Typy ohrožení lidské bezpečnosti a možné příčiny*

Typ nejistoty	Hlavní příčiny
Ekonomická nejistota	Přetrvávající chudoba, nezaměstnanost, nedostatečný přístup k úvěrům a další ekonomické příležitosti
Potravinová nejistota	Hlad, hladomor, prudký růst cen potravin
Zdravotní nejistota	Epidemie, podvýživa, špatná hygiena, nedostatečný přístup k základní zdravotní péči
Environmentální nejistota	Degradace životního prostředí, vyčerpání zdrojů, přírodní katastrofy
Osobní nejistota	Fyzické násilí ve všech jeho formách, obchodování s lidmi, dětská práce
Nejistota komunity	Napětí mezi etnickými, náboženskými a jinými identitami, kriminalita, terorismus
Politická nejistota	Politické represe, porušování lidských práv, nedostatky právního státu a spravedlnosti

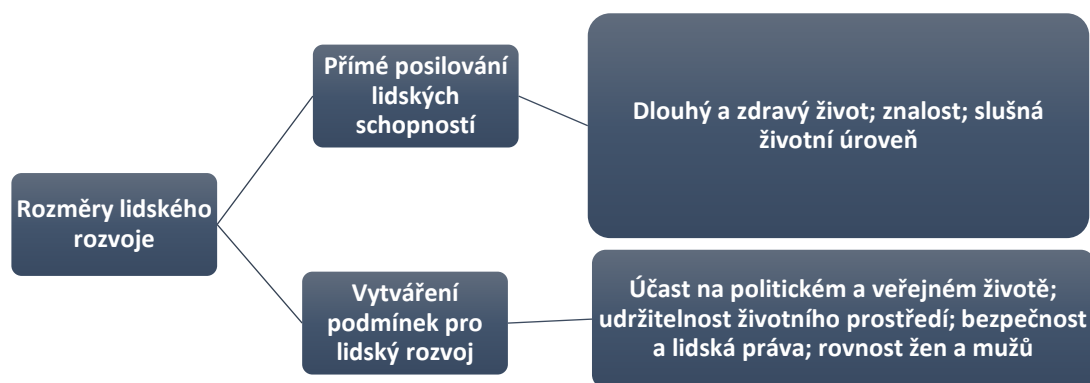
(UNTFHS 2016: 7).

Od svého vzniku v 90. letech se koncept lidské bezpečnosti odráží v agendách mezinárodních organizací a v zahraniční politice několika států. Přístup lidské bezpečnosti poskytuje nový pohled na řadu výzev, kterým svět čelí v 21. století, a na to, jak na ně mezinárodní společenství reaguje. Jedná se o multidimenzionální analytický rámec pro hodnocení, návrh a implementaci

integrovaných odpovědí na širokou škálu složitých problémů (UNTFHS 2016: 6). Bezpečnost v dnešní době neznamena jen absence války a násilí v zemi. Lidská bezpečnost je mnohem komplexnější představa o bezpečnosti, která zahrnuje svobodu od strachu, svobodu od nedostatku a svobodu důstojného života.

Během času se spolu s konceptem bezpečnosti změnil také koncept rozvoje. Jeho původním cílem byla modernizace, tj. transformace ekonomických a sociálních struktur, pomocí kterých by rozvojové země měly příležitost dosáhnout úrovně rozvinutých zemí. V 70. a 80. letech byla debata o rozvoji zaměřena spíše na to, zda lidé splnili své základní potřeby. Tyto myšlenky pomohly připravit půdu pro přístup *lidského rozvoje*, který se zaměřuje spíše na zlepšování lidských životů než na předpoklad, že ekonomický růst automaticky povede k lepšímu stavu pro všechny. Jedná se o přístup zaměřený na vytváření spravedlivých příležitostí a možností pro všechny lidi. Jakmile je dosaženo základů lidského rozvoje, otevírají se možnosti pokroku v dalších aspektech lidského života (obrázek 1.), včetně větší míry bezpečnosti (Honke 2013: 2-8; UNDP 2021).

Obrázek 1. *Aspekty lidského rozvoje*

(UNDP 2021).

Stručně řečeno, koncepty bezpečnosti a rozvoje v průběhu času prošly transformací směrem k *lidské bezpečnosti a lidskému rozvoji*, které se mezi sebou vzájemně propojily. Základy lidské bezpečnosti jsou tedy zcela naplněny pouze tehdy, má-li člověk šanci na rozvoj a slušnou úroveň života, ale stejně tak je pro splnění kritérií lidského rozvoje nezbytná ochrana základních lidských práv a

dodržování základů lidské bezpečnosti. Pojmy lidská bezpečnost a lidský rozvoj spolu souvisí a jsou stavebními kameny konceptu security-development nexus.

2.2. Dialog mezi bezpečností a rozvojem v historickém kontextu

Přesto, že se vztah mezi bezpečností a rozvojem stal součástí politické agendy, po konci studené války a zejména od 11. září, tato myšlenka již nějakou dobu ovlivňuje mezinárodní rozvojovou politiku. Bezpečnost je nedílnou součástí rozvojového myšlení a jednání od 40. let 20. století. Jednou z hlavních hybných sil mezinárodního rozvoje bylo hledání bezpečnosti pro *Západ* (Amer – Swain – Öjendal 2013: 2-3). Ještě během koloniální éry hlavním cílem mnoha rozvojových strategií byla bezpečnost. V té době se odrážela tradicionalistická myšlenka bezpečnosti, kterou zastávali stoupenci realistické školy. Realisté definovali bezpečnost jako osvobození od jakékoli objektivní vojenské hrozby pro přežití státu v anarchickém mezinárodním systému. Bezpečnost vestfálského systému byla podmíněna industrializací a rozvojem každého státu. V důsledku toho byly kolonie a jejich bohatství přímými zdroji rozvoje, který posílil evropskou bezpečnost. Posílená bezpečnost západních mocností se tedy rovnala rozvoji evropského národního státu, kterého bylo dosaženo pomocí rozvoje *globálního Jihu* (Jackson 2015: 7-8; Amer – Swain – Öjendal 2013: 3).

Diskuse o bezpečnostně-rozvojovém vztahu byla dále transformována v kontextu po druhé světové válce. Rétorika z inauguračního projevu amerického prezidenta Harryho Trumana² stimulovala nový rozvojový věk, který udržoval nadřazenost západních mocností a prosazoval nový způsob pojetí vztahu mezi bezpečností a nedostatečným rozvojem. Podle bývalého amerického prezidenta je povinností bohatších zemí pomáhat lidem ze zaostalých regionů, kteří tvoří více než polovinu světové populace a žijí v podmínkách blížících se chudobě. Truman

² Trumanova doktrína, program zahraniční politiky H. Trumana, realizovala strategii omezování komunismu. To znamenalo zejména hospodářskou a vojenskou podporu Řecku a Turecku a poté Íránu a Jugoslávii.

zdůvodňoval svůj postoj tím, že jejich chudoba je překážkou a hrozbou pro ně samotné a zároveň pro prosperující regiony (Koponen 2010: 24-26).

Marshallův plán³ rovněž nabízí příklad, že otázky rozvoje jsou ústřední pro západní bezpečnostní politiku. Marshallův plán napomohl západní Evropě v její hospodářské rekonstrukci. V jeho důsledku byl obnoven průmysl, zemědělství a mezinárodní obchod. Díky této humanitární pomoci byly USA schopny obnovit evropskou ekonomiku a vojenské kapacity. Ačkoli kritici považovali Marshallův plán za nástroj amerického imperialismu a projev touhy podmanit si Evropu, jeho pozitivní důsledky pro Evropu byly významné. Vývoj obchodu šel ruku v ruce s politickou stabilitou a Marshallův plán se stal jakýmsi předchůdcem dalších mezinárodních organizací, zejména NATO (Amer – Swain – Öjendal 2013: 2).

Po skončení studené války a následných vnitřních konfliktech v chudých a rozpadlých státech, se mezinárodní společenství shodlo na tom, že bez stále aktivní mezinárodní účasti budou tyto země i nadále vytvářet nebezpečné prostředí. Objevila se myšlenka, že nestabilní státy vyžadují koordinované a zvažované zásahy, které mohou přispět k bezpečnosti a rozvoji. Pokud se podaří dosáhnout rozvoje chudých a rozpadlých států, jejich institucí a bezpečnostního aparátu, bude výsledkem stabilita celého mezinárodního řádu (Jackson – Beckwik:10-11).

Vztah mezi rozvojem a bezpečností se tak začal posilovat. Zejména k tomu došlo po 11. září⁴, události, která vážně změnila západní, a především americké představy o tom, co je bezpečnost a jak jí lze dosáhnout. „*Události z 11. září 2001 nás naučily, že slabé státy [...] mohou pro naše národní zájmy představovat stejně velké nebezpečí jako státy mocné. Chudoba nedělá z chudých lidí teroristy a vraždy. Chudoba, slabé instituce a korupce však mohou slabé státy učinit zranitelnými vůči teroristickým sítím a drogovým kartelům uvnitř jejich hranic*“

³ Marshallův plán, oficiálně nazvaný *Evropský program obnovy*, byl schválen americkým Kongresem k organizaci americké pomoci poválečné Evropě. Jelikož SSSR a země východního bloku tento návrh odmítly, plán se omezil na západní Evropu.

⁴ Útoky z 11. září byly sérií koordinovaných teroristických útoků ve Spojených státech. V reakci na útoky vyhlásily USA „*válku proti terorismu*“, napadly Afghánistán a svrhly Taliban, který podporoval teroristy Al-Káidy.

(Bílý dům 2006 podle Jackson – Beckwik: 10)⁵. Po 11. září dostaly mezinárodní rozvojové snahy nový impuls. Jednou z nejdůležitějších zpráv o vztahu mezi bezpečností a rozvojem byla zpráva Světové banky *World Development Report (WDR) - Conflict, Security and Development (2011)*. Zpráva prohlašovala, že nastal čas rozpoznat vztah mezi bezpečností a rozvojem. Byly pojmenovány nové formy konfliktů a jejich přímý nebo nepřímý dopad na rozvoj. Ve zprávě se také detailně popisuje, jak konflikt a nestabilita vedou k obrovským problémům, které způsobují chudobu, ničí ekonomiku a infrastrukturu a zvyšují počet vysídlených osob (Schnabel – Farr 2012: 2-3; Jackson – Beswic 2013: 2-9).

Podle zprávy je nejistota v naší době hlavním problémem rozvoje. Zpráva zdůrazňuje rostoucí rozdíly v chudobě mezi rozvinutými zeměmi a zeměmi, kde skončil konflikt. Zdůrazňuje se také význam prevence konfliktů v postkonfliktních zemích a tvrdí se, že jen velmi málo zemí je skutečně v postkonfliktním stavu. Každá země, která prošla od roku 2003 občanskou válkou, se znovu vrátila do konfliktního stavu. Jinými slovy, WDR nám nabízí podrobný pohled na trendy násilných konfliktů a udržitelný vztah mezi rozvojem a bezpečností (Jackson – Beswick 2013: 13).

2.3. Koncept podmíněnosti a reforma bezpečnostního sektoru

S koncem studené války a následnými vnitřními konflikty se objevil *koncept podmíněnosti*, který předpokládal existenci vztahu mezi bezpečností a rozvojem. V rámci tohoto konceptu se předpokládalo, že výdaje na zbraně v zemích přijímajících pomoc byly odečteny od výdajů na rozvoj. Dárcovské země a rozvojové organizace proto začaly snižovat svou pomoc přijímajícím zemím v reakci na vysoké vojenské výdaje (Waisová 2011). Realizace myšlenky omezit rozvojovou pomoc zemím, které příliš utrácí na zbrojní výdaje, však byla

⁵ „The events of September 11, 2001 taught us that weak states, like Afghanistan, can pose as great a danger to our national interests as strong states. Poverty does not make poor people into terrorists and murders. Yet poverty, weak institutions, and corruption can make weak states vulnerable to terrorist networks and drug cartels within their borders”.

kontroverzní, a neměla dobré výsledky. To vedlo k vytvoření pozitivnějších podmínek, které místo hrozby zbavení pomoci, podporují příjemce v úsilí o *reformu bezpečnostního sektoru (Security sector reform SSR)*. Koncept reformy bezpečnostního sektoru znamená, že dárci poskytují pomoc příjemcům pro transformaci jejich bezpečnostního sektoru s cílem zajistit ochranu před vnějšími i vnitřními hrozbami a chtějí podpořit stabilní prostředí, ekonomický růst a lidský rozvoj (Uvin 2002: 8-9).

Hlavním cílem jakékoli vlády je zajištění bezpečnosti jejích obyvatel. V nestabilních zemích však jsou lidé často zbaveni ochrany, kterou by měla poskytovat armáda, policie a další bezpečnostní složky. Nedostatečná odpovědnost v bezpečnostním sektoru přispívá k chudobě, narušuje ekonomiku, zvětšuje sociální napětí a ovlivňuje politický rozvoj. V takovém prostředí může dojít k závažnému porušování lidských práv, občanské válce a konfliktům přesahujícím hranice. Podle RB OSN, vytvoření účinného, profesionálního a odpovědného bezpečnostního sektoru je základním prvkem pro položení základů pro mír a udržitelný rozvoj (Schnabel – Farr 2012: 3-5; UN 2021 a).

Existuje mnoho definic konceptu reformy bezpečnostního sektoru, ale ve většině případů se interpretuje jako proces reformy nebo restrukturalizace bezpečnostního sektoru státu směrem k *dobré správě bezpečnostního sektoru (Good Governance of the Security Sector SSG)*. Koncept dobré správy bezpečnostního sektoru je obvykle definován jako soubor zásad a postupů pro správný bezpečnostní sektor. Okolnosti, za nichž probíhá reformní úsilí, jsou často klasifikovány podle tří různých reformních podmínek: *postkonfliktní, přechodné a rozvinuté země*. Většinou se reforma bezpečnostního sektoru provádí právě v postkonfliktních zemích (Jackson 2015: 65-66).

Koncept reformy bezpečnostního sektoru je považován za nástroj mezinárodní rozvojové pomoci v cílech prevence konfliktů a stabilizace postkonfliktního prostředí. Reformy bezpečnostního sektoru se účastní široká škála státních, regionálních a mezinárodních aktérů. Při provádění reformy bezpečnostního sektoru se využívají mechanismy jako odzbrojení, demobilizace a reintegrační programy. Snaží se synchronizovat reformy bezpečnostního sektoru s

principy právního státu. Podobně lze reformu bezpečnostního sektoru provádět v procesech přechodného soudnictví a při podpoře provádění národní bezpečnostní politiky a strategie států (UN 2021 a). Tato reforma usiluje o nastolení dobré správy věcí veřejných, zlepšení poskytování bezpečnostních a justičních služeb a rozvoj místního vedení (tabulka 3). Závazek k ideálům a cílům lidské bezpečnosti je nezbytný pro úspěšné dokončení těchto činností. Politické, ekonomické, sociální nebo jiné přechodné procesy musí být prováděny v souladu s lidskými zájmy a lidskými právy (Jackson 2015: 64-65).

Tabulka 3. Činnosti SSR

Monitorovací činnosti v bezpečnostním sektoru	Hodnocení potřeb a vývoj strategií SSR a národních bezpečnostních politik.
Práce s institucemi zajišťujícími bezpečnost a spravedlnost	Restrukturalizace a reforma obrany státu, policie a jiných bezpečnostních orgánů, soudního a vězeňského systému, zpravodajské služby, národní a místní policie, pohraniční a celní služby.
Demokratický dohled nad bezpečnostními a soudními institucemi	Kontrola a dohled Parlamentu, soudu, nezávislých orgánů a občanské společnosti; boj proti korupci.
SSR v postkonfliktních podmínkách	Odzbrojení, demobilizace a reintegrace (DDR), kontrola ručních palných a lehkých zbraní, akce proti minám, přechodné soudnictví.
Práce s ohroženými skupinami	Ochrana žen a dětí

(vytvořeno podle Jackson 2015: 68-69).

2.4. *Do Not Harm*, koncept předcházení konfliktům a postkonfliktní rekonstrukce

Důležitým bodem v konceptualizaci vztahu mezi rozvojem a řešením konfliktů byl výzkum Mary Anderson a jejích kolegů v projektu *Local Potential for Peace*⁶. Výsledkem jejího výzkumu se stal koncept *Do Not Harm* – princip *Neškodit*. Původně tato myšlenka pochází z lékařské praxe a sahá až do Hippokratovy přísahy⁷. Poté byla vyvinuta Mary Anderson v 90. letech jako přístup k účinnému řešení konfliktních situací. Koncept *Do Not Harm* zkoumá způsoby implementace donorské pomoci zemím postiženým konfliktem a postkonfliktními následky (Charancle – Lucchi 2018: 5).

Podle Anderson humanitární a rozvojová pomoc nemůže být zcela neutrální, protože hospodářské a politické zdroje pomoci ovlivňují vývoj konfliktu, a to jak v pozitivním, tak negativním směru. Všechny programy pomoci zahrnují převod zdrojů, které se stávají součástí konfliktu. Aktéři konfliktu se mohou pokoušet ovládat a využívat prostředky pomoci k podpoře své strany nebo k oslabení opozice. Pokud poskytovatelé pomoci nerozpoznají dopad jejich programových rozhodnutí, může pomoc způsobit větší škodu než pozitivní změny (Uvin 2002:13; OECD 2010).

Hospodářské a politické zdroje pomoci ovlivňují konflikt několika způsoby. Například prostředky na pomoc mohou být odcizené a použité na podporu armád či nákup zbraní. Dopad pomoci také ovlivňuje vztahy mezi bojujícími skupinami, a to buď zvyšováním napětí nebo posilováním vazeb mezi nimi. Poskytnutá pomoc může vést ke zvýšení korupce v zemi, sociální polarizaci a stát se nějakým zdrojem podporujícím konflikt (Uvin 2002: 13-14). Jinými slovy, poskytovaná pomoc může podporovat snahy o mír nebo dávat příležitosti pro pokračování konfliktu. Proto v konfliktních situacích je důležitým úkolem poskytnout pomoc takovým způsobem, který zabrání negativnímu ovlivnění dynamiky konfliktu.

⁶ Tato práce zkoumá studijní pole místních potenciálů míru. Zaměřuje se na místní komunity na celém světě, které se úspěšně vyhýbají účasti v násilných konfliktech.

⁷ V minulosti byla Hippokratova přísaha přísahou, kterou složili lékaři a obsahovala základní etické principy jejich profese.

Od roku 2014 se koncept *Do Not Harm* vyvinul v obecný princip a používá se různými způsoby. Metodologie *Do Not Harm* je široce používána mezi mezinárodními a místními humanitárními a rozvojovými organizacemi. Ačkoli jsou zásady imperativu *Neškodit* v mezinárodním společenství relativně dobře uznávány, jsou také často kritizovány. Kritika je obvykle zaměřena na skutečnost, že mezinárodní společenství, zejména OSN, nedává menším národním konfliktům dostatek prostoru k jejich řešení. Na základě této kritiky lze konflikt úspěšně dokončit a dosáhnout míru pouze tehdy, když se konflikt vyčerpá. Naruší-li jakýkoli vnější zásah tento přirozený proces, nese s sebou riziko pokračování konfliktu. Článek Edwarda N. Luttwaka z roku 1999 „*Give War a Chance*“ uvádí argument, že každá válka nakonec skončí a nastolí mír. Dále tvrdí, že války nepokročily k tomuto výsledku kvůli vměšování se ze strany *globálního Severu*. To je pro Luttwaka způsobeno nezajímavými a frivolními motivy západních národů. Uznává, že nechat válku přetrvávat způsobí další utrpení a povede k nespravedlivému výsledku. Pro něj je však tento výsledek více žádoucí, protože vytvoří stabilní situaci. Luttwakovy závěry prosazují mírové cíle násilnými prostředky a navíc navrhuje, aby ti, kdo nejvíce nenávidí válku, měli tuto válku přijmout jako nutné zlo, které povede k míru (Luttwak 1999: 44).

Většina zastánců konceptu *Do Not Harm* však předpokládá, že je nutné přijmout skutečnost, že pomoc nemůže být neutrální, a zaměřit se proto na minimalizaci negativních důsledků. Tato debata vede k trvalému kompromisu mezi pozitivními a negativními účinky intervence. Většinou se předpokládá, že pozitivní účinky převažují nad negativními. Intervence by však měla být přerušena, pokud jsou negativní účinky příliš velké nebo je nelze zmírnit (Charancle– Lucchi 2018: 23-26).

V průběhu 90. let se objevil ještě jeden koncept vztahující se do rodiny security-development nexus - koncept *předcházení konfliktům*. Předcházení konfliktům je široký pojem, který odkazuje na řadu aktivit a strategií v oblasti budování míru, které jsou nasazovány k prevenci a následné neutralizaci potenciálních spouštěčů násilného konfliktu. Bývalý generální tajemník OSN Dag Hammarskjöld poprvé vyslovil koncept prevence konfliktů před půl stoletím.

Hammarškjold se díval na koncept předcházení konfliktům v kontextu studené války a používal jej jako odkaz na prevenci eskalace místních konfliktů směrem do jedné ze supervelmocí (Peaceinsight 2021).

Klasické vysvětlení preventivní diplomacie vychází ze zprávy Boutros Boutros-Ghalího, bývalého generálního tajemníka OSN. Ve své *Agendě pro mír* Ghali použil prevenci konfliktů k označení akcí, které mají zabránit vzniku sporů mezi stranami, zabránit eskalaci stávajících sporů do konfliktů a omezit jejich šíření, když k nim dojde. Jinými slovy, rozšířil význam prevence na zvládnání konfliktů. Podle jeho chápání představují spory tu fázi konfliktu, kdy není násilný. Zdůraznil úlohu OSN a regionálních organizací v preventivní diplomacii prostřednictvím opatření jako jsou *včasné varování, zjišťování faktů, budování důvěry, demilitarizované zóny a preventivní nasazení* nebo *udržování míru* (Moolakkattu 2005: 7-8).

Důležitou roli v prevenci konfliktů hraje OSN. Z dlouhodobého hlediska OSN pracuje nad strukturálními příčinami konfliktů a zaměřuje se na posílení institucí a sociálních mechanismů států a společností, pomáhá jim se stát odolnějšími vůči provokujícím faktorům konfliktu. To zahrnuje práci v oblastech jako jsou například správa věcí veřejných, vláda zákona a reforma bezpečnostního sektoru. Z krátkodobého hlediska se OSN snaží předcházet hrozícímu násilí, eskalaci nebo pokračování konfliktů. V této fázi může preventivní diplomacie hrát důležitou roli při ovlivňování rozhodnutí klíčových aktérů konfliktu. Mírové operace OSN proto začaly klást větší důraz právě na prevenci eskalace nebo opakování konfliktu (UN 2021 b).

Od svého vzniku se koncept předcházení konfliktům zakořenil v oborech diplomacie. Klíčoví aktéři a instituce se ve svém přístupu k násilným konfliktům stále více posunují od kultury reakce k prevenci konfliktů. Lidské utrpení a ztráty na životech, které se běžně vyskytují v násilných konfliktech, jsou primárním morálním ospravedlněním preventivního přístupu. Navzdory mnoha pozitivním aspektům prevence konfliktů však existují i kritické názory, na jejichž základě má tato myšlenka výrazně intervenční charakter. Ve většině případů kritické postavení pochází od vlád třetího světa. Tyto země jsou označeny jako země s potenciálním

rizikem konfliktů, kterým se lze vyhnout, a proto jsou často vystaveny intervenčnímu typu pomoci. Pokaždé, když RB OSN diskutuje o předcházení konfliktům, naráží na odpor států třetího světa. Podle nich myšlenka prevence představuje velmocenské zájmy, které diktují, co představuje konflikt, kterému lze předcházet, kdy by k prevenci mělo dojít a jaký režim je vhodný za konkrétních okolností (Uvin 2002: 14-15).

Posledním a nejmladším členem rodiny bezpečnostně-rozvojového vztahu je *postkonfliktní rekonstrukce*. Daný koncept je komplexní a vícerozměrný proces zahrnující úsilí o současné zlepšení vojenského, politického, ekonomického a sociálního prostředí v postkonfliktních zemích. V rámci postkonfliktní rekonstrukce se integruje rozvoj, bezpečnost a budování míru. Hlavním cílem postkonfliktní rekonstrukce je zabránit obnovení otevřeného násilí a vytvořit podmínky pro nastolení udržitelného míru prostřednictvím usmíření stran konfliktu a odstraněním jeho hlavních příčin (Tzifakis 2021).

V rámci postkonfliktní rekonstrukce se obnovují hospodářské, politické a sociální struktury potřebné k vytvoření spravedlivé a méně konfliktní společnosti. Z politického hlediska je nutné zlepšit soudní systém, nastolit právní stát a pořádat spravedlivé a otevřené volby. Dalším krokem je provádění ústavní reformy a v případě potřeby zavedení nového administrativně-územního členění. Z ekonomického hlediska je důležitým procesem oživení ekonomického rozvoje, který snižuje riziko vnitřních konfliktů. Rozvoj, ekonomická prosperita, vyšší příjem a životní úroveň v zemi jsou tedy považovány za podmínky pro vytvoření míru. Ekonomický aspekt tohoto procesu zahrnuje obnovu zničené materiální infrastruktury, přijetí opatření k zajištění rovného přístupu k přírodním zdrojům a poskytnutí ekonomických příležitostí marginalizovaným sociálním skupinám (Tzifakis 2021).

Yosef Jabareen (2012: 109) identifikuje osm klíčových konceptů, které společně tvoří koncepční rámec postkonfliktní rekonstrukce (viz tabulka 4). Každý koncept hraje v této struktuře důležitou roli, ale právě selhání státu tvoří její jádro a poskytuje požadovanou legitimitu pro intervenci. Bez toho konceptu bude

mnohem obtížnější ospravedlnit potřebu zásahu v první fázi postkonfliktní rekonstrukce, která nastane bezprostředně po skončení násilného konfliktu a sestává se hlavně z humanitární pomoci, vojenské intervence a příchodu mírových sil. Postkonfliktní rekonstrukce nemůže úspěšně začít, pokud v tomto stavu není zajištěno bezpečné prostředí, a proto je zajištění bezpečnosti, například mírovými jednotkami, předpokladem pro začátek oživení a nastartování dalšího rozvoje společnosti (Waisová 2011). Koncept bezpečnosti je v postkonfliktní rekonstrukci ústřední. Bez bezpečnosti je celá mise budování míru odsouzena k neúspěchu, protože bezpečnost poskytuje nezbytné prostředí pro úspěšné rekonstrukce. Druhá etapa je fází přechodu a transformace, spolupráce s místními zařízeními, jejichž výstavba a provoz jsou podporovány. Toto období rekonstrukce také staví základy soudnictví a nové vlády či sociálního státu a zakládá prvky kvalitní zdravotní péče. Poslední fáze rekonstrukce zahrnuje úplné stažení mírových jednotek a proces normalizace společnosti.

Existují však i kritické názory na koncept postkonfliktní rekonstrukce. Hlavní kritika spočívá v tom, že daný koncept jako paradigma je založen na liberálních hodnotách. Podle západního liberálního chápání cílem postkonfliktní rekonstrukce je přeměna neúspěšného státu na stát rozvinutý. Tato „*westernizace*“ neúspěšných států se uskutečňuje prostřednictvím demokratizace a liberalizace jejich společnosti, ekonomických a politických struktur. Za účelem přeměny neúspěšného státu na stát rozvinutý se mírové mise zaměřují na sociální, politické, ekonomické a kulturní aspekty života v zemi a vychází ze západních představ spravedlnosti, státnosti a kultury. Konečnou nadějí je, že rekonstrukce povede ke vzniku nového rozvinutého demokratického státu. Z kritického hlediska to však povede k novému mezinárodnímu politickému řádu a obnovené hegemonii. Stanovení cíle jako vytvoření liberálního světa založeného na demokracii, tržní ekonomice a dalších západních hodnotách splňuje zájmy zemí *globálního Severu a Západu*. Ve světle tohoto přístupu se postkonfliktní rekonstrukce jeví jako nástroj nadvlády a projev neokolonialismu (Jabareen 2012: 111-120).

Tabulka 4. *Koncepty a atributy koncepčního rámce postkonfliktní rekonstrukce.*

Koncepty	Koncepční rámec
Selhání státu	Poskytuje odůvodnění pro zásah
Exogenní intervence	Předpoklad pro zahájení rekonstrukce
Sekvence	Kritický aspekt plánování rekonstrukce
Bezpečnost	Nezbytné prostředí pro úspěch rekonstrukce
Rekonstrukce snižuje konflikty	Ekonomická prosperita omezuje konflikty a buduje mír
Víceúrovňoví herci	Včetně rekonstrukčních agentů: od místních po...
Inkluzivní témata a holistický přístup	Mikro / makro sociální, politická a ekonomická transformace
Westernizace států	„Civilizace“ a liberalizace neúspěšných států podle západního modelu

(Jabareen 2012: 109)

3. PRAKTICKÉ PROJEVY SECURITY-DEVELOPMENT NEXUS V MEZINÁRODNÍ POLITICE

Předchozí kapitola mapovala rozmanitost konceptualizace security-development nexus. Z teoretického hlediska bylo popsáno, v jakých konceptech se projevuje vztah mezi bezpečností a rozvojem. Kapitola třetí je věnována tomu, jak se bezpečnostně-rozvojový vztah odráží na formování mezinárodní politiky a kteří političtí aktéři pracují s daným konceptem.

Jedním z projevů security-development nexus v mezinárodní politice se stala „*politizace dárcovské pomoci*“. Po skončení studené války se slabé a rozpadlé státy začaly vnímat nejen jako problém humanitární, ale jako problém mezinárodní bezpečnosti, zejména bezpečnosti západních zemí. Chudé a rozpadlé státy byly extrémně zranitelné vůči lidské nejistotě, politické nestabilitě a násilným konfliktům. S příchodem tzv. *nových válek* hlavní mezinárodní dárcovské země již předefinovaly své rozpočty na pomoc jako strategické nástroje pro zvládnutí a řešení konfliktů v rozvojových zemích ve snaze omezit potenciální přelévání bezpečnostních hrozeb. S ohledem na rozvoj jako na část bezpečnostní politiky dárcovská pomoc měla přispět k izolaci násilných konfliktů. Při správném řízení pomoc má napomáhat ve spojení rozdělených komunit, podpoře společných cílů a posílení místních zájmů podporujících mír (Duffield 2010: 53-54; Haag 2004: 1-3).

Od počátku 90. let se snaha integrovat rozvojovou pomoc v rámci bezpečnostní politiky stala jakousi politickou mantrou. Mezinárodní regionální organizace a dárcovské státy se snažily integrovat bezpečnostně-rozvojovou politiku do vlastních vztahů s chudými a rozpadlými státy. Stejně tak se mnoho nevládních organizací (NGO) ujalo tohoto posunu směrem ke strategickému využívání pomoci jako nástroje řešení konfliktů. Klíčoví dárcovští aktéři začali vnímat rozvojovou pomoc jako jeden z nástrojů předcházení konfliktům, udržování míru a budování míru v zemích zasažených konflikty a postkonfliktních zemích. Externí rozvojoví aktéři tak začali odehrávat stále důležitější roli v bezpečnostním systému nestabilních států.

Rozvojová pomoc jako součást bezpečnostní politiky převzala větší odpovědnost za řízení rozsáhlých sociálně-ekonomických a politických změn. Bylo realizováno a uznáno, že investice do rozvoje slabých a rozpadlých států tvoří nedílnou součást bezpečnostní politiky. Klíčové dárci porozuměli, že k zajištění míru a bezpečnosti je třeba mobilizovat rozvojové nástroje mimo soubor nástrojů tradiční bezpečnostní politiky. Proto byla integrace bezpečnosti a rozvoje považována za nezbytnou k uspokojení potřeb široké škály cílových zemí. OECD (DAC), Evropská unie, OSN, dárcovské země, a dokonce Světová banka se zavázaly lépe sladit své vztahy se zeměmi zasaženými konflikty, nebo politicky nestabilními zeměmi, které čelí humanitárním krizím nebo velkým rozvojovým výzvám. Receptem na úspěch by podle jejich názoru měla být integrovaná vícerozměrná politika, zapojující bezpečnost a rozvoj (Koponen 2010: 27-29; Haag 2004: 3-6).

V průběhu nového milénia, se bezpečně-rozvojový vztah v mezinárodní politice stále více posiloval. Klíčoví mezinárodní aktéři se začali dívat na standardní nástroje rozvoje jako jsou *Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals, MDG)*⁸ nebo *Strategické dokumenty pro snižování chudoby (PRSPs – Poverty Reduction Strategy Papers)*⁹ z bezpečnostního hlediska. V roce 2015 byla přijata nová širší *Agenda OSN pro udržitelný rozvoj 2030 (The 2030 Agenda for Sustainable Development, SDGs)*. Dokument byl přijat Valným shromážděním OSN a jeho účelem bylo navázat na Rozvojové cíle tisíciletí a dokončit to, čeho nedosáhli. Zvláštní pozornost byla věnována míru a bezpečnosti: „*Jsmo odhodláni podporovat mírové, spravedlivé a inkluzivní společnosti, které nejsou zbaveny strachu a násilí. Bez míru nemůže existovat udržitelný rozvoj a bez udržitelného rozvoje nemůže být mír*“ (UNDP 2021)¹⁰.

⁸ *Rozvojové cíle tisíciletí* jsou agendou, která řeší největší výzvy, kterým čelí rozvojový svět pomocí osmi klíčových cílů. Podpisem *Deklarace tisíciletí* v září 2000 se všech 189 členů OSN zavázalo spolupracovat na jejich dosažení do roku 2015.

⁹ *Strategické dokumenty o snižování chudoby* se zaměřují na vnější finanční potřeby a hlavní zdroje financování, popisují makroekonomické, strukturální a sociální politiky a víceleté programy na podporu široce založeného a srozumitelného růstu.

¹⁰ “*We are determined to foster peaceful, just and inclusive societies which are free from fear and violence. There can be no sustainable development without peace and no peace without sustainable development*”.

V nové agendě udržitelného rozvoje byla uznána potřeba budování mírového společenství, efektivní zákony vlády a dobré správy věcí veřejných.

Dalším projevem security-development nexus v mezinárodní politice se stala zvyšující angažmá externích aktérů v chudých a rozpadlých státech a proměna rolí armád. V období po studené válce rychle vzrostl počet mírových misí OSN. Na začátku externí aktéři viděli ve své roli především humanitární povahu. Vyjednáváný přístup byl zaměřen na práci v probíhajícím konfliktu a následně privilegoval zásady neutrality a nestrannosti. V polovině 90. let však mírové mise začaly přijímat integrovaný charakter propojující v sobě bezpečnostní a rozvojovou strategii a podle Kapitoly VII Charty OSN¹¹, začaly mít více pravomocí v terénu. Integrované mise měly významný politický rozchod s humanitárními vyjednávacími programy OSN, které charakterizovaly raná léta po studené válce. Kromě řešení konfliktů vztah mezi rozvojem a bezpečností se zabýval praktickými otázkami souvisejícími s přechodem od humanitární pomoci k udržitelnému rozvoji (Duffield 2010: 60-62).

Nové mírové operace zahrnovaly kombinaci vojenských a civilních misí, včetně civilní policie v cílech odzbrojení, demobilizace a reintegrace, ochrany uprchlíků a vnitřně vysídlených osob. Integrované mise strukturálně organizují dárce, mnohostranné orgány, agentury OSN a nevládní organizace při podpoře a uzákonění těchto dohod. Integrovaná mise OSN spojuje bezpečnostní a rozvojové agentury s politickými a vojenskými aktéry pod stejným jednotným velením. Tyto mise se nacházejí v konfliktních politických arénách, například v některých afrických zemích.

Se zvětšením hrozeb pro bezpečnost západních zemí po 11. září získala role rozvoje a bezpečnosti větší rozměr. Chudé a rozpadlé státy, občanské války, terorismus a nejistota byly považovány za ohrožení blahobytu a bezpečnosti západních zemí a v širším smyslu se staly hrozbami pro mezinárodní mír a bezpečnost. Tento posun se rychle projevil v domácí a zahraniční politice mnoha západních zemí a také v politice kolektivních vojenských, ekonomických a

¹¹ Kapitola VII Charty OSN stanoví pravomoci Rady bezpečnosti OSN udržovat mír; umožňuje Radě přijmout vojenské a nevojenské kroky k obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.

bezpečnostních institucí, na nichž se podílejí. Externí aktéři se stali primárními zúčastněnými stranami ve vývoji bezpečnostní situace v nestabilních zemích (Jackson 2015: 135-136). V důsledku rozšířené nestability a trvajících povstaleckého násilí se změnila role ozbrojených sil z nestranných ochránců míru na přímého aktéra vojenských aktivit. Intervenující země přitom často nasazovaly své armády v roli rozvojových aktérů náhle a nečekaně, čímž byly pak často kritizovány. V současné době ozbrojené síly působí nejen jako nestranný aktér pro udržení bezpečnosti, ale také v době, kdy země nemá efektivní nekorumpovanou vládu, jako aktéři s širokou škálou pravomocí, včetně zajištění bezpečnosti a rozvoje (Waisová 2011).

4. ODLIŠNÉ NÁZORY NA BEZPEČNOSTNĚ-ROZVOJOVÝ VZTAH V SOUČASNÉ LITERATUŘE

Koncept security-development nexus není ani zdaleka nový. Existuje několik interpretací jeho významu a efektivity. Tato kapitola se věnuje odlišným názorům na koncept security-development nexus v mezinárodním diskurzu a na jeho (ne)účinnost v praxi. Pro objektivní představení daného konceptu budou znázorněny jak pozitivní, tak i kritizující názory na daný koncept.

Nejvíce rozšířený způsob přemýšlení o vztahu mezi bezpečností a rozvojem v mezinárodním diskurzu tkví v tom, že bezpečnost a rozvoj jsou neoddělitelně spojené mezi sebou. Vztah mezi bezpečností a rozvojem tedy funguje oběma směry. Na jedné straně absence bezpečnosti vede k nedostatečnému rozvoji. V zemích zasažených konfliktem se ničí infrastruktura, zvětšuje se úroveň kriminality, což následně způsobuje růst množství uprchlíků a sociální rozdělení společnosti. Na druhou stranu se nedostatečný rozvoj často stává spouštěcím mechanismem vnitřních konfliktů. Chudoba, nezaměstnanost, potravinová nejistota a nízký rozvoj společnosti spoluvytváří podmínky pro vypuknutí násilných konfliktů. Vzájemná závislost mezi rozvojem a bezpečností je vysvětlena jako klíč k úspěchu. Bezpečnost a rozvoj se navzájem posilují a vytvářejí mír a prosperitu (Amer – Swain– Öjendal 2013: 13-41; Jackson 2015: 3-5).

Od konce studené války se koncepty bezpečnosti a rozvoje stále více propojovaly mezi sebou, což vyvrcholilo pokusem sloučit tyto dva koncepty do jednotného rámce. V dnešní době se bezpečnostní a rozvojové programy stále obtížněji oddělují. Podle zástupců konceptu security-development nexus vztah mezi bezpečností a rozvojem může vyřešit problémy chudoby a nejistoty integrovaným způsobem. Jak již bylo zmíněno výše, zastánci bezpečnostně-rozvojového vztahu se snaží integrovat rozvojové programy do svých vztahů s chudými a rozpadlými zeměmi. Stejně tak mírové mise OSN v zemích postižených konfliktem, jsou nacílené nejen na nastolení míru, ale i na vytváření udržitelného rozvoje. Navzdory tomu, že myšlenka bezpečnostně-rozvojového vztahu odehrává

důležitou roli v mezinárodním diskurzu, si získala také významnou kritiku. Kritika pochází od zastánců kritických teorií mezinárodních vztahů, kteří odsuzují *sekuritizaci rozvoje*¹². Kritici tvrdí, že vztah mezi bezpečností a rozvojem nevede k integrovanému přístupu, ale k sekuritizaci rozvoje, kde se rozvoj používá k dosažení požadovaných bezpečnostních výsledků. Tyto argumenty jsou v rozporu s přijetím bezpečnostně-rozvojového vztahu jako nového integrovaného přístupu, podporujícího rozvoj a bezpečnost. Z hlediska sekuritizace rozvoje je vztah mezi bezpečností a rozvojem považován za negativní (Jespersen 2016: 5-6).

Obvinění ze sekuritizace rozvoje často přicházejí také z přijímajících zemí, zejména na africkém kontinentu. Debata o sekuritizaci rozvojové pomoci od 11. září byla ukotvena ve tvrzení, že pomoc dárců je kontrolována a nařizována západními vládami a je zcela nežádoucí a škodlivá pro národy Afriky a další přijímající země. Podle Dagmar Rychnovská (2014) je to nespravedlivé obvinění. Na základě případů v Čadu, Etiopii, Ugandě a Rwandě, tedy čtyřech poloautoritářských občanských řádech, autorka tvrdí, že tento rozvoj nebyl produktem „*globální války proti teroru*“. Podle autorky, obvinění těchto afrických vlád ohledně sekuritizace rozvoje vychází z agendy „*budování neliberálního státu*“.

Kromě kritické literatury odsuzující sekuritizaci rozvoje se kritika konceptu security-development nexus týká také problematiky intervencionismu. I když se o příčinách a základní povaze nových konfliktů vede mnoho debat, většina autorů souhlasí s tím, že se změnil přístup externích aktérů k těmto konfliktům. Intervenční země se začaly více zajímat o bezpečnostní situaci zemí *globálního Jihu* a aktivněji zasahovaly do procesů řešení ozbrojených konfliktů a dalších bezpečnostních hrozeb. I když se tento postup zintenzívnil po 11. září, projevil se již v 90. letech. Během studené války bylo hlavním principem veškeré mezinárodní interakce nezasahování do vnitřních záležitostí suverénních států. V současné době, když se změnilo uvažování o příčinách konfliktů, se změnil také

¹² Sekuritizace v mezinárodních vztazích a národní politice je proces, při kterém státní aktéři mění aktéry z obecných politických otázek na otázky „*bezpečnostní*“, což umožňuje použití mimořádných prostředků ve jménu bezpečnosti. Na ministerstvu vnitra je tento koncept spojen s Kodaňskou školou a je v jeho přístupu vnímán jako syntéza konstruktivismu a klasického politického realismu.

přístup externích aktérů k problematice intervence. Na humanitární scéně se objevil tzv „*nový humanismus*“, který se nevyhýbá účasti na konfliktech. Vzestup lidského rozvoje a kombinace rozvoje s lidskými právy dále prohloubily posun směrem k většímu intervencionismu (Jackson– Beswick 2013: 99-103).

Lidská práva se stále více stávají jazykem bezpečnosti a rozvoje. Vznikající souvislost mezi bezpečností a rozvojem dala podnět k tomuto trendu zdůrazňovat lidská práva. Velká část tohoto důrazu na lidská práva v kontextu bezpečnostně-rozvojového vztahu je nyní zakotvena v globálním politickém závazku „*Odpovědnost chránit*“ (*Responsibility to Protect (R2P)*)¹³, který byl schválen ve všech členských státech OSN na *Světovém summitu roku 2005* s cílem řešit své čtyři hlavní obavy: aby se zabránilo genocidě, válečným zločinům, etnickým čistkám a zločinům proti lidstvu. Tato rezoluce stanoví, že pokud je konkrétní národ ve vážném nebezpečí a dotýčný stát ji není schopen nebo ochoten chránit, mezinárodní společenství má odpovědnost a právo zakročit a pomoci. To bylo nepochybně ovlivněno genocidou ve Rwandě z roku 1994, během níž byly mírové síly OSN bezmocné a neměly šanci zabránit vraždám a násilí (Jackson 2015: 370-372; Rychnovská 2014: 15). Záchrana lidského života je hlavním cílem nového humanismu. Ukončení pokračování a šíření konfliktů může vyžadovat aktivní zásah třetí strany. V tomto smyslu je „*nový humanismus*“ zjevně političtější než „*starý*“. Může mít formu vymáhání míru nebo humanitárního zásahu, nebo se může zaměřit na prevenci opakování konfliktu aktivním postkonfliktním smířením a rekonstrukcí (Rychnovská 2014: 20).

Podle Duffielda (2010: 53-57) vznikající systémy globálního vládnutí byly vytvořeny za účelem řešení rostoucích hrozeb pro bezpečnost rozvinutých zemí, které pocházejí z nedostatečně rozvinutého a nejistého *globálního Jihu*. Duffield zdůraznil potřebu nového bezpečnostního rámce, který by řešil způsoby nedostatečného rozvoje, jenž představuje riziko bezpečnosti. Souvislost mezi bezpečností a rozvojem je identifikována uznáním globálního, rozvíjejícího se

¹³ „Odpovědnost chránit“ poskytuje rámec pro použití již existujících opatření (tj. mediace, mechanismy včasného varování, ekonomické sankce a pravomoci kapitoly VII) k prevenci krutých zločinů a k ochraně civilního obyvatelstva. Pravomoc použití síly v rámci odpovědnosti za ochranu je pouze na RB OSN a je považována za krajní opatření.

Jihu jako hrozby pro globální bezpečnost a je vzrůstající příležitostí pro rebely, teroristy a aktéry způsobující chaos. Duffield považuje intervenci za součást nového projektu, podle kterého se západní země neboli země *globálního Severu* nyní rozhodly nastolit „*liberální mír*“¹⁴ v rámci totální války na *Jihu*, kterou chápe jako síť válčení. Liberální mír znamená neteritoriální, plynulé a síťové řízení, jehož cílem je transformovat znevýhodněné a válkou zasažené společnosti na reprezentativní, a zvláště stabilní subjekty. Došlo k přechodu od humanitární intervence v 90. letech k řešení konfliktů a poválečné rekonstrukci. V tomto procesu se zdá, že slabší státy třetího světa ztrácejí velkou část své vnitřní suverenity. V důsledku dekolonizace vzniklo mnoho nových států, které získaly mezinárodní právní uznání své nezávislosti a svrchovanosti. Ve skutečnosti byly příliš slabé na to, aby využily svou moc a bránily *de facto* svrchovanost.

V roce 1989 zpráva Světové banky „*Sub-Saharan Africa. From Crisis to Sustainable Growth*“ uvedla, že neúspěch v rozvoji nesouvisel s politikami a doporučeními dárců poskytujících pomoc, ale byl to důsledek provádění těchto politik ze strany rozvojových zemí. To vedlo k zavedení neoliberálních reforem a teorie neoliberalismu. Neoliberální reformy odkazují na tržně orientované reformní politiky, jako jsou snižování obchodních bariér a snižování vlivu státu na ekonomiku, zejména prostřednictvím privatizace a racionálních opatření. Podle kritiků neoliberalismu pozitivní účinek měl pouze pro držitele velkého kapitálu a nikoli pro chudé státy, protože vede ke zvyšování nerovnosti, nejistoty, ztrátě veřejných služeb a obecnému zhoršení kvality života obyvatel v rozvojových zemích (World Bank 1989: 2-14).

Je zřejmé že efektivita vztahu mezi bezpečností a rozvojem je diskutovaným tématem. Teoretici sekuritizace tvrdí, že úspěšně sekuritizovaným subjektům se v porovnání s neúspěšně sekuritizovanými subjekty, které způsobují větší škody na lidech, dostává neúměrného množství pozornosti a zdrojů. Na

¹⁴ Liberální budování míru, také známé jako liberálně demokratický mír nebo západní mír, je zavedení kantovského vzoru na neliberální státy západními vládami, mezinárodními finančními institucemi a mezinárodními organizacemi. Na počátku 90.let se první zastánci pokusili sjednotit svět pod hegemónickým systémem, který replikoval liberální instituce, normy, politické, sociální a ekonomické systémy. Zastánci konceptu byli přesvědčeni o své povinnosti zachránit *globální Jih* před sebou, i když to paradoxně vedlo k podpoře neliberálních sil.

druhou stranu, přívrženci konceptu jsou přesvědčeni, že i v případě, kdy sekuritizace rozvoje a intervenční charakter západních zemí má své negativní účinky, je to stále efektivnější a humánnější přístup než politika nestrannosti, která už jednou přispěla ke Rwandské genocidě. Právě s cílem porozumět tomu, zda bezpečnostně-rozvojový vztah má větší pozitivní důsledky než negativní, následná část této diplomové práce bude analyzovat implementaci daného konceptu ve dvou západoafrických zemích – Libérii a Sieře Leone.

5. DOPADY UPLATNĚNÍ SECURITY-DEVELOPMENT NEXUS V AFRICKÝCH ZEMÍCH

V předchozích kapitolách byla popsána konceptualizace security-development nexus, praktické projevy daného konceptu ve tvorbě mezinárodní politiky a jeho pozice v mezinárodním diskurzu. Kapitola 5. bude věnována uplatnění bezpečnostně-rozvojového vztahu v afrických zemích. Zprvu bude popsána role daného konceptu v africkém kontextu, výzvy, se kterými se potkává většina postkonfliktních afrických zemí a hlavní principy a problémy budování míru v Africe. Dále se kapitola bude věnovat dvěma západoafrickým zemím - Libérii a Sieře Leone. Na těchto dvou případech bude provedena analýza účinnosti konceptu security-development nexus v praxi. Bude se zkoumat, zda bezpečnostně-rozvojový vztah měl přínos v řešení konfliktů v těchto zemích a následném nastolení udržitelného míru, a jestli jeho dopady měly více pozitivních či negativních důsledků.

5.1. Africké výzvy a budování míru v Africe

Afrika je již dlouhou dobu zasažená ozbrojenými konflikty a nestabilitou¹⁵. V důsledku těchto ozbrojených konfliktů se zvyšují výdaje na obranu a bezpečnost a vyčerpávají se zdroje ze státního rozpočtu. Nestabilita vyvolaná ozbrojenými konflikty prohlubuje chudobu a ničí společenské představy a touhy o lepším životě, zejména u mladých lidí, což následně zhoršuje snahy o nastolení udržitelného míru. Ke vzniku většiny ozbrojených konfliktů na africkém kontinentu vedlo několik klíčových faktorů. Například násilí související s volbami, přijetí omezujících zákonů a vláda, která se uchyluje k zastrašovací taktice nebo použití síly vůči civilistům. Dalšími faktory vedoucími k nárůstu násilných konfliktů jsou fenomén mezistátní rivality, extremismus, který má tendence k

¹⁵ Asi 200 milionů lidí žije v křehkých afrických státech, které nadále realizují pomalejší ekonomický růst než jiné země.

přelévání násilí přes hranice¹⁶ a spory o přírodní zdroje a hranice (ACCORD 2013; Omeje 2020: 3-12).

Jedním z důležitých faktorů prohlubujících konflikty, kterým čelí řada afrických zemí, je snadná dostupnost nelegálních zbraní, která podporuje prodloužení konfliktů. Některé z nich jsou zbraněmi z minulých konfliktů, jiné jsou ukradeny z arzenálu vojsk a přicházejí do Afriky nedovoleným námořním obchodováním. Tyto zbraně se pak dostávají do rukou extremistických skupin. Vzájemná provázanost nedovoleného pašování zbraní, dalších forem přeshraniční trestné činnosti a špatně vybavených a vyškolených bezpečnostních sil staví obyvatele zemí postižených konfliktem do chudoby a nejistoty (Khan 2020).

Jinými slovy, základními strukturálními příčinami násilných konfliktů v africkém kontinentu jsou slabé státní instituce, ekonomická marginalizace a sociální nerovnost, chudoba a nezaměstnanost, extremismus a organizovaný zločin. Úrodnou půdu pro konflikty tvoří také absence bezpečnosti a rozvoje občanů, nedostatek státních investic v klíčových odvětvích jako jsou školství, zdravotnictví. Jedná se o začarovaný kruh, který poškozují ekonomiky postižených zemí a zároveň vede k opakování ozbrojených konfliktů a represí. Takové konflikty vedou k dlouhodobým bezpečnostním hrozbám a ke špatným životním podmínkám, proto existuje potřeba zaznamenat pokrok v řešení konfliktů na kontinentu a v posílení trvalého míru a hospodářského rozvoje (ACCORD 2013).

Nicméně, přes touhy nastolit mír na africkém kontinentu, zhruba polovina všech mírových dohod selhává během prvních pěti let po jejich uzavření. V tomto selhání jsou často obviňováni primární aktéři konfliktu, jelikož často z taktických důvodů souhlasí s mírovými dohodami, aniž by byli připraveni na dlouhodobý mírový proces. Stejně tak jsou občas obviňováni mezinárodní aktéři, že vyvíjejí nátlak na strany konfliktu, aby podepsaly mírové dohody, i když je zřejmé, že dohody pravděpodobně selžou kvůli nerealistickým časovým rámcům nebo v

¹⁶ Některé ozbrojené konflikty, i když jsou označovány jako vnitrostátní, se vyznačují vysokou úrovní tajných přeshraničních vojenských operací a různými formami podpory ze strany sousedních zemí. Tato dynamika je podstatným důvodem pro prodlužování konfliktů.

důsledku neřešení hlavních příčin konfliktu. Proto roste důraz na nutnosti propojení bezpečnosti a rozvoje v postkonfliktních zemích k dosažení udržitelného míru.

Ve studii OSN a Světové banky „*Pathways for Peace*“ (2018: 12-19) se upozornilo na to, že v roce 2016 zažilo násilné konflikty více zemí než kdykoli jindy za posledních 30 let¹⁷. Na základě současných trendů studie tvrdila, že do roku 2030 bude více než polovina chudých na světě žít v zemích zasažených vysokou úrovní násilných konfliktů. Při identifikaci spouštěcích mechanismů násilí, byla zmíněna témata jako jsou přístup k moci, půdě a zdrojům¹⁸, a absence spravedlnosti a bezpečnosti. Podle této zprávy jsou sociální polarizace, chudoba, nezaměstnanost a špatné státní instituce hnacími silami toho, proč se lidé připojují k násilným extremistickým skupinám. Studie poznamenala, že stát je klíčovým hráčem při zajišťování přístupu k lidským potřebám. Když dojde ke ztrátě důvěry v to, jak stát uplatňuje svou odpovědnost, oslabuje se jeho legitimita a lidé se pro dosažení svých cílů obracejí k násilí.

Vztah mezi bezpečností a rozvojem je proto široce uznáván dárci a partnerskými zeměmi. Bezpečnost je důležitým aspektem udržitelného rozvoje a hraje zásadní roli při snižování chudoby a při dodržování lidských práv v postkonfliktních a nestabilních státech. Stejně tak i rozvoj hraje důležitou roli v zajištění bezpečnosti v zemi. V rámci bezpečnostně-rozvojového vztahu se provádí proces budování míru¹⁹, který vytváří podmínky pro udržitelný mír. Proces budování míru v zásadě zahrnuje konsolidaci a podporu nastoleného míru a budování důvěry společnosti po skončení konfliktu, aby se zabránilo jeho obnově. Obecněji řečeno, proces budování míru se týká integrovaných přístupů k řešení násilných konfliktů v různých fázích konfliktního cyklu (Omeje 2020: 7-15).

¹⁷ Účinky násilného extremismu jsou zničující. Podle odhadů UNDP (2021) přišlo v Africe v letech 2011 až 2016 o život více než 33 000 lidí při násilných extremistických útocích. Navíc miliony lidí přišly o živobytí v důsledku násilného přesídlení nebo ztráty živitelů v důsledku tohoto násilí.

¹⁸ Na místní úrovni může soutěž o zdroje vést ke konfliktu - například konflikt mezi pastevci a zemědělci v zemích Sahelu je zdrojem pokračujícího napětí.

¹⁹ Budování míru je činnost, která má za cíl vyřešit bezpráví a transformovat kulturní a strukturální podmínky, které vytvářejí konflikt. Tento proces zahrnuje prevenci násilí, řešení konfliktů a postkonfliktní rekonstrukci.

Mezinárodní aktéři začali vyvíjet nové programy reagující na výzvy budování míru. Tyto programy jsou zaměřené hlavně na formování schopnosti společnosti sladit protichůdné zájmy, na reformu bezpečnostního sektoru (odzbrojení, demobilizaci a reintegraci bývalých bojovníků, ochranu obyvatelstva, restrukturalizaci bezpečnostních institucí a zavedení civilního dohledu s cílem posílit demokratickou kontrolu a odpovědnost) a na programování právního státu (zaměřené na podporu lidských práv, vytváření ústavy, tradičních mechanismů spravedlnosti, právní a trestní reformy). Objevila se nová strategie pro budování míru, známá jako „rozvojové udržování míru“ („*developmental peacekeeping*“)²⁰. Koncept je založen na tom, že současné vojenské intervence nejsou schopny vyřešit konflikty založené na zdrojích nebo špatných ekonomických podmínkách. Podle této strategie je třeba zavést konkrétní nástroje a programy lidské bezpečnosti a rozvoje, aby bylo možné konstruktivně řešit ozbrojené konflikty. K řešení konfliktů musí být mobilizovány politické nástroje mimo soubor nástrojů tradiční bezpečnostní politiky. Na rozvoj a bezpečnost by se mělo pohlížet jako na vzájemně se posilující prvky, zejména proto, že nedostatek rozvoje přináší mnoho bezpečnostních hrozeb (ISS 2007; McNamee – Muyangwa 2021: 81-90).

Na celém africkém kontinentu jsou mírové procesy a dohody křehké. Je zřejmé, že existuje potřeba alternativního přístupu v reakci na současné ozbrojené konflikty a pomoci postkonfliktním zemím. V posledních letech proto dostaly mírové operace stále častěji úkol prosazovat mír a převzít faktickou suverenitu nad postiženým územím. V důsledku toho, mírové mise přebírají odpovědnost za řízení rozsáhlých sociálně-ekonomických a politických změn. Přesto, že diskuse o správných rolích vojenských mírových sil a civilních humanitárních a rozvojových aktérů je relativně mladá a není důkladně prozkoumána, je zřejmé, že příčiny současných konfliktů jsou příliš složité na to, aby bylo možné je řešit pouze bezpečnostními zásahy. Systém OSN se proto restrukturalizoval, aby zvládl řešit důležité kroky, nutné pro udržování míru. Příkladem je ustavení *Komise pro*

²⁰ Tato koncepce vyvinutá v Jižní Africe, má za cíl dosáhnout udržitelné úrovně lidské bezpečnosti prostřednictvím aktivit zaměřených na urychlení budování kapacit a socioekonomického rozvoje, demontáž válečných ekonomik a systémů konfliktů a jejich nahrazení globálně konkurenceschopnými „*mírovými ekonomikami*“.

*budování míru (Peacebuilding Commission, PBC)*²¹, jejímž cílem je vyplnit institucionální mezeru mezi vojenskými operacemi na udržení míru a rozvoje a posílit kapacitu OSN pro budování míru. Koncept „*rozvojových mírových misí*“ zpochybňuje tradiční názor, že krátkodobá vojenská mise může splnit podmínky pro dlouhodobý rozvoj a bezpečnost. Naopak navrhuje, aby se vojenské operace mohly ukázat jako kontraproduktivní, pokud nebudou doplněny hospodářským růstem a sociokulturním povznesením (McNamee – Muyangwa 2021: 91-95; ISS 2007).

Vzhledem k nejednoznačnosti násilí v Africe bývají procesy budování míru složité, mnohostranné a chaotické, přičemž několik procesů se překrývá nebo běží souběžně. Odzbrojení, demobilizace a reintegrace bojovníků do společnosti nebo integrace schopných civilistů pro službu do armády, mohou být testovacími záležitostmi. V státech, kde jsou legitimita, autorita a schopnosti státu slabé, je pravděpodobné, že provádění programů budování míru bude problematické. V některých případech je státní moc natolik narušena, že stát není schopen vyřešit tyto překážky pro nastolení míru.

Další výzvou budování míru, zejména v Africe, je skutečnost, že křehké postkonfliktní země jsou často vystaveny riziku recidivy násilí. Konflikt někdy zahrnuje organizované ozbrojené skupiny, které jsou schopny využít svůj ozbrojený potenciál k vyjednávání o ústupcích slabých státních struktur. Dalším spouštěčem pro obnovení konfliktu může být neschopnost státních lídrů věnovat se otázkám sociálně-ekonomické spravedlnosti. Důležité otázky, jako jsou kontrola nad územím, přerozdělování bohatství ve společnostech a nespravedlivé soudnictví zůstávají nevyřešeny a představují obrovské překážky pro udržitelný mír. Výzvami pro budování míru jsou také rozmanité a asymetrické hrozby, na které musí mírové operace i nadále reagovat. To jsou hrozby ztrát na životech mírového kontingentu, prostřednictvím ozbrojených povstalců, rebelů nebo extremistů a hrozby pro život a blahobyt civilistů, tedy vysídlení, úmrtí nebo

²¹ Komise pro budování míru je mezivládní poradní orgán určený na pomoc zemím při budování míru po konfliktu, jeho rekonstrukci a rozvoji. Rozhodnutí o jeho vytvoření bylo schváleno na summitu OSN ve dnech 14. – 16. září 2005 a 20. prosince 2005 byla Komise oficiálně jmenována Valným shromážděním OSN a Radou bezpečnosti OSN.

narušení kvality lidského života. Všechny tyto hrozby vytváří obrovskou humanitární zátěž (SIPRI 2006; ACCORD 2013).

Ještě jedním obávaným faktorem v procesu budování míru v Africe je skutečnost, že tento proces často zahrnuje několik mezinárodních zúčastněných stran, které nekoordinují své úsilí, zejména proto, že se jejich zájmy liší. Procesy budování míru jsou silně závislé na externích zdrojích financování a postkonfliktní země jsou konfrontovány s řadou mezinárodních aktérů, kteří se snaží formovat svůj proces budování míru. Zájmy jednotlivých zemí mají dopad na rozhodnutí multilaterálních organizací. Rozvíjející se mocnosti jako Čína, Indie a Brazílie se stále více zapojují do procesu budování míru, zejména s rozvojovou pomocí v Africe odrážející různé zájmy a podmínky. Pro přijímající země má podpora z více zdrojů své výhody. To však může také vystavit zranitelnou zemi se slabými politickými institucemi a křehkou ekonomikou obrovským tlakům mezinárodních aktérů, z nichž každý má své vlastní priority, strategie a očekávání (McNamee – Muyangwa 2021: 15-20).

Jinými slovy, bezpečnostní hrozby v Africe jsou velmi endemického původu. Některé z nich pocházejí z doby kolonizace, některé jsou určeny realitou dneška. Proces budování míru je proto velmi složitý a dlouhodobý. Abychom lépe porozuměli tomu, jak jsou konflikty řešeny a nastolen mír a jakou roli v tom hraje vztah mezi bezpečností a rozvojem, v následujících podkapitolách budou znázorněny dva případy postkonfliktních západoafrických zemí.

5.2. Případ Libérie

K prozkoumání příčin vypuknutí občanské války v Libérii a procesu následného nastolení míru je zapotřebí zmínit krátké pozadí konfliktu. První občanská válka v Libérii začala koncem roku 1989 a počátkem roku 1990 již došlo ke stovkám úmrtí při konfrontacích mezi vládními silami a opozičními

bojovníky²². Občanská válka vedla k úplnému rozpadu práva, zákona a pořádku v zemi. Od samého počátku konfliktu se mezinárodní a regionální aktéři snažili stabilizovat situaci v zemi a nastolit mír. Zejména regionální organizace *Hospodářské společenství západoafrických států (ECOWAS)* podnikla různé iniciativy zaměřené na mírové urovnání. Jednou z těchto iniciativ bylo v roce 1990 ustavení pozorovatelské mise ECOWAS, *skupiny vojenských pozorovatelů (ECOMOG)*. OSN podpořila ECOWAS v jeho úsilí o ukončení občanské války v Libérii. Rada bezpečnosti OSN uvalila na Libérii zbrojní embargo a v roce 1993 zřídila *pozorovatelskou misi OSN v Libérii UNOMIL*. Jejím úkolem bylo podporovat ECOMOG při provádění mírové dohody z Cotonou²³. UNOMIL byla první mírovou misí OSN prováděnou ve spolupráci s mírovou operací již zavedenou jinou organizací (UNMIL 2021; GSDRC 2014: 2-8).

Po dokončení mandátu UNOMIL, byl zřízen *Úřad OSN pro podporu budování míru v Libérii UNOL*. S podporou Rady bezpečnosti UNOL pomáhal v podpoře národního usměrnění a zavedení řádné správy věcí veřejných a pomohl mobilizovat mezinárodní podporu provádění programů obnovy a rozvoje. V rámci svých úkolů se UNOL zaměřoval na pomoc vládě Libérie při řešení jejích potřeb v oblasti lidských práv, průběhu voleb a strategie budování míru. Mírovému úsilí UNOL však vážně bránila neschopnost vládních a opozičních vůdců vyřešit své politické rozdíly. Podpora národního usmíření byla narušena systematickým porušováním lidských práv a absencí reformy bezpečnostního sektoru. Tyto prvky přispěly k obnovení občanské války v Libérii a přiměly mezinárodní společenství vyzvat válčící strany, aby usilovaly o urovnání konfliktu.

Pokud jde o to, proč vůbec vypukla občanská válka v Libérii, je možné zmínit několik příčin. Liberijci byli dlouhou dobu systematicky diskriminováni ze strany amerických Liberijců, zejména v oblasti zaměstnanosti, politického

²² V Libérii vládli američtí Liberijci (američtí potomci) až do roku 1980, kdy se prvním liberijským prezidentem stal seržant Samuel Doe, rodilý Liberijec. Jeho režim se však stal velmi autoritářským, diskriminačním a porušujícím lidská práva v Libérii. V důsledku represivního režimu Samuela Doea zahájil Charles Taylor v roce 1989 útok, který nakonec vedl ke svržení vlády Samuela Doea odtrženou frakcí ze skupiny rebelů Charlese Taylora.

²³ Dohoda z Cotonou přijata v roce 2000, upravuje vztahy mezi EU a africkými, tichomořskými a karibskými zeměmi.

zastoupení a rozvojových projektů. Nicméně situace se nezměnila, i když Samuel Doe, rodilý Liberijčan, získal v roce 1980 moc. Vláda Samuela Doea začala být represivnější, autoritativnější a porušující lidská práva. Režim Samuela Doe byl velmi represivní a prosazoval politiku etnické diskriminace. Krize správy věcí veřejných, která se projevovala porušováním lidských práv, diktátorskou vládou, sociálním a etnickým rozdělením a institucionálními neúspěchy, vedla ke svržení Doeovy vlády a nepokojům, které poté zachvátily zemi (UNMIL 2021; ZIF 2007: 8-14).

Charles Taylor po svém zvolení prezidentem Libérie v roce 1997 stejně neřešil sociálně-ekonomickou a politickou krizi, která vedla k občanské válce a nedokázal vyřešit hlavní příčiny konfliktu. Místo toho byli vůdci opozičních stran, kteří s ním soutěžili ve volbách, zavražďováni. Pracovní místa byla dána příznivcům jeho strany, zatímco některé části Libérie, kde jeho strana nezískala významné hlasy, byly zcela opomíjeny. Chudoba, nezaměstnanost a rozsáhlá nespokojenost s vládou vedla k obnovení násilného konfliktu v roce 1999.

K ukončení konfliktu v zemi došlo v roce 2003 uzavřením *Akerské komplexní mírové dohody (Accra Comprehensive Peace Agreement CPA)*. Dohoda zahrnovala širokou škálu zamýšlených reforem a požadovala ustavení dvouleté přechodné vlády. V těchto mírových diskusích důležitou roli odehrávala občanská společnost, zejména role žen²⁴. Válečné strany a skupiny občanské společnosti souhlasily s rozdělením pozic kabinetu (GSDRC 2014: 15; UNMIL 2021).

Následně bylo rozhodnuto o rozmístění *vícerozměrné mírové mise OSN UNMIL*, která byla založena s cílem pomáhat při udržování míru v zemi. UNMIL pracovala s otázkami týkajícími se lidských práv, zejména práv žen a dětí, reformy bezpečnostního sektoru, úlohy nestátních bezpečnostních aktérů a reforem v oblasti soudnictví a obrany. Zastoupeny byly také různé organizace občanské společnosti, nevládní organizace a soukromé bezpečnostní firmy. V rámci této mise se provádělo školení pracovníků liberijských národních a soukromých

²⁴ Masová akce Ženy v Libérii za mír je mírové hnutí zahájené v roce 2003 ženami v Libérii (Monroviu), které pracovalo na ukončení druhé liberijské občanské války. Tisíce muslimských a křesťanských žen z různých vrstev společnosti mobilizovaly své úsilí, pořádaly tiché protesty proti násilí v zemi.

bezpečnostních institucí. Školení bylo zaměřeno na posílení bezpečnostního sektoru, udržení míru a na vybavení účastníků znalostmi o reformách v postkonfliktních situacích.

V roce 2018 UNMIL ukončila svůj konečný mandát po téměř 15letém nasazení v Libérii. *"Stažení UNMIL znamená, že zanecháváme zemi, jejíž občané si nyní mohou užít relativně klidný život. Libérie má velký potenciál k dosažení trvalé stability, demokracie a prosperity"* (Farid Zarif, zvláštní zástupce generálního tajemníka OSN pro UNMIL (UN 2018)²⁵. Generální tajemník naznačil, že po odchodu UNMIL se národní tým OSN UNCT přítomný v Libérii, zavazuje pokračovat v podpoře vlády při provádění vynikající reformní činnosti s cílem zajistit, aby bylo možné udržet těžce vydobytý mír.

Pomocí externích aktérů se podařilo zastavit násilí v zemi a zabránit vzniku humanitární katastrofy. Důležitou roli v řešení konfliktu a následném budování míru odehrávaly Spojené státy americké, ECOWAS a OSN. Z krátkodobého hlediska se pomocí těchto aktérů podařilo zastavit konflikt a násilí v zemi a chránit civilní obyvatelstvo. Krátkodobým rozvojovým cílem bylo poskytnutí dočasného azylu a odzbrojení, demobilizace a reintegrace uprchlíků, vnitřně vysídlených osob a dětských vojáků. Dále byla prováděna reforma bezpečnostního sektoru a výcvik vojenského a humanitárního personálu (UNMIL 2017; GSDRC 2014: 15).

Aby každá společnost mohla vystoupit z válek, bezpráví nebo přechodu od diktatur a autoritářského vedení k demokracii je nutné, aby byly restrukturalizovány bezpečnostní síly, které státní orgány obvykle používaly k páchání násilí a k anarchii. Bezpečnostní síly včetně mobilizovaných milicí jsou nástroje, které politici a diktátoři používají k vyvolávání válek, marginalizaci a brutalizaci občanů a k prosazování jejich nedemokratických pravidel uvnitř státu. V případě Libérie byly bezpečnostní síly včetně armády vždy neprofesionální při jednání s veřejností a následující vlády je vždy používaly jako nástroje násilí vůči neozbrojeným občanům. Na základě této bezohlednosti a někdy barbarských

²⁵ *"The withdrawal of UNMIL signifies that we are leaving behind a country whose citizens can now enjoy relatively peaceful lives. Liberia has great potential to achieve lasting stability, democracy and prosperity,"* said Farid Zarif, UNMIL's Special Representative of the United Nations Secretary-General.

postojů bezpečnostního aparátu, Libérie téměř 15 let čelila brutálním občanským válkám (ZIF 2007: 31-40).

Po dlouhých letech ničení během válek, kde většinu zvěrstev páchaly bezpečnostní síly států a povstalecké milice, vyjednávání o urovnání, které přineslo křehký mír, se uskutečnilo prostřednictvím *mírové dohody z Akkry (CPA)*. CPA mimo jiné požadovala reformu bezpečnostního sektoru včetně armády. Patnáctiletá liberijská občanská válka vysídlila téměř třetinu populace a vzala životy přibližně 250 000 lidí. V době komplexní mírové dohody CPA obyvatelstvo a přechodná vláda proto hluboce nedůvěřovaly bezpečnostním a vojenským úředníkům. Policie a armáda nebyly považovány za zdroj ochrany, ale spíše za subjekty, kterých je třeba se obávat. Za účelem reformy bezpečnostního sektoru bylo proto nutné obnovit vztah mezi civilisty a bezpečnostními orgány. Výzva před národními, regionálními a mezinárodními komunitami tedy nespočívala jen v obnově liberijských vojenských a policejních sil, ale také ve stanovení jejich nových rolí v postkonfliktní společnosti. Na základě CPA byla restrukturalizace vojenských a policejních sil označena za ústřední prioritu reformy bezpečnostního sektoru. Finanční podpora na rekonstrukci liberijského bezpečnostního sektoru byla rozdělena mezi vládu Spojených států amerických, která vedla reformu *liberijských ozbrojených sil (AFL)* a ministerstva obrany, a misi OSN v Libérii UNMIL, která prováděla reformu policie (GSDRC 2014: 15; ISSAT 2018).

Úsilí o reformu bezpečnostního sektoru začalo v roce 2004, po dokončení odzbrojení, demobilizace a reintegrace sta tisíc bývalých bojovníků. Strategie národní bezpečnosti však byla přijata až v roce 2008. Počáteční důraz byl kladen většinou na výcvik armády a policie na úkor jiných orgánů, jako jsou soudnictví, vězeňské služby, bezpečnost hranic, celní a imigrační orgány, zpravodajské služby atd. Strategie národní bezpečnosti, která byla revidována v letech 2014 a 2017, nastiňuje dlouhodobé cíle vlády pro její bezpečnostní sektor, konkrétně popisuje proces reformy liberijské armády a policie. Vytvořila rámec na vysoké úrovni pro různé bezpečnostní služby, aby mohly koordinovaněji a soudržněji plnit své funkce. Při zajišťování bezpečnosti fungují však vedle státu i nestátní orgány, tj.

*Soukromé bezpečnostní společnosti*²⁶ a policejní skupiny. Přítomnost tak širokého spektra bezpečnostních aktérů s překrývajícími se mandáty a špatnými mechanismy dohledu představuje zdroj obav o výkonu reformy bezpečnostního sektoru. Navzdory některým úspěchům je ještě třeba provést dalekosáhlý rozšířený přístup k reformě bezpečnostního sektoru (USIP 2007; ISSAT 2018).

V souladu se strategií národní bezpečnosti a zákonem o národní obraně vydalo v roce 2014 liberijské ministerstvo národní obrany svou první strategii národní obrany. Tento dokument měl poskytnout strategické vedení, požadavky na rozvoj a identifikaci rolí ozbrojených sil Libérie. Strategie navazuje na rozsáhlý proces konzultací s klíčovými interními zúčastněnými stranami, včetně skupin občanské společnosti, a také s klíčovými mezinárodními aktéry. Spojené státy americké provedly výcvik skupiny téměř 2 000 členů vojenského personálu a do roku 2013 byla restrukturalizace liberijské armády AFL uznána jako stabilní a dostatečně kvalifikovaná.

V roce 2008 zahájila vláda Libérie strategii snižování chudoby, která také zdůraznila role míru a bezpečnosti, jakož i správu věcí veřejných a právní stát. Za ústřední problém byla označena decentralizace v bezpečnostním a soudním sektoru. V minulosti bylo zajišťování bezpečnosti a práva v celé zemi nerovnoměrné. Důležitým krokem k převedení bezpečnostních a soudních mechanismů bylo vytvoření modelu regionálního centra a reforma policie. Průzkumy prováděné mezi lety 2012 a 2014 ukázaly, že se více lidí cítilo bezpečněji, což naznačuje, že decentralizace bezpečnosti a spravedlnosti krajům skutečně zlepšila bezpečnost. Nicméně i přes tento vývoj zůstává vnímání policie civilním obyvatelstvem docela negativní. Nedávno provedené průzkumy odhalily, že mnoho Liberijců nadále vnímá státní bezpečnostní instituce jako zkorumpované, špatně vybavené, nepřístupné a neúčinné. Více než polovina respondentů označila policii za zkorumpovanou (ISSAT 2018; UNMIL 2017).

Od roku 2003 došlo v Libérii k výraznému přílivu zdrojů na podporu obnovy země. Velká část mezinárodní pomoci pro reformu bezpečnostního

²⁶ Soukromé vojenské společnosti jsou organizace, které na základě uzavřených smluv a dohod zapojují své zaměstnance do vojenských operací a poskytují uživatelům podporu, bezpečnost a vojenské služby.

sektoru byla obecně financována prostřednictvím UNMIL. V roce 2010 se Mezinárodní měnový fond a Světová banka dále rozhodly uvolnit Libérii z dluhových závazků²⁷, a to v reakci na to, že země dosáhla svého vrcholu v žebříčku vysoce zadlužených chudých zemích. Toto rozhodnutí mělo také významné dopady na financování bezpečnostního sektoru i přesto, že nebylo přímým zdrojem financování. Dále důležitou roli v procesu rozvoje a reforem země hrály Spojené státy americké. Jako největší jednostranný dárců do Libérie mají Spojené státy dlouhou historii podpory rozvoje země. USA byly rozhodující při podpoře reformy ozbrojených sil, policejního výcviku a rozvoje soudního systému. Spojené království, Austrálie a Švédsko také přispěly k zajištění financování reforem v těchto oblastech, což se občas stávalo úskalím podpory dárců, kvůli překrývání mandátů a při absenci společné strategie mezi jednotlivými dárci (UNMIL 2021; ISSAT 2018).

Od roku 2004 Libérie ratifikovala řadu klíčových nástrojů v oblasti lidských práv. Některá právní ustanovení, která jsou v rozporu s povinnostmi Libérie chránit občanská a politická práva, však zůstávají v platnosti a používají se k omezení základních svobod. Zřízení *Nezávislé národní komise pro lidská práva (INCHR)* představuje v tomto ohledu významný vývoj s ohledem na odpovědnost pověřenou INCHR jako veřejně přístupné instituci pro řešení stížností za porušení lidských práva. Komise pro lidská práva jsou nyní rozmístěny ve všech patnácti krajích.

Od konce druhé občanské války, Libérie dosáhla viditelných úspěchů v procesu budování míru, zejména v oblasti reformy bezpečnostního sektoru. Hlavní příčiny konfliktu v Libérii však zůstávají nevyřešeny. Země ještě stále čelí ve velké míře chudobě, nezaměstnanosti, nedůvěře společnosti bezpečnostním strukturám a porušování lidských práv. Po úplném stažení UNMIL v březnu 2018 vstupuje fungování a stabilita demokratického procesu v Libérii do kritické fáze. Zatímco úspěchy Libérie v reformě bezpečnostního sektoru od roku 2003 by neměly být zanedbávány, země stále čelí řadě výzev. Restrukturalizace

²⁷ Dlouhodobé závazky Libérie v roce 2010 činily 4,6 miliardy USD.

ozbrojených sil pomocí Spojených států podpořila profesionalizovaný vojenský personál, avšak tento přístup také přispěl k vysoké závislosti na externím vedení. Jinými slovy, Liberijci zůstávají nespokojeni s bezpečnostním sektorem své země. Nízká důvěra veřejnosti je způsobena omezenou policejní kontrolou a vysokou mírou korupce (Freedom House 2019).

Stažení UNMIL se země ponechalo dostatečnou mírou nejistoty v zemi. Pandemie COVID 19 a s ní spojené ekonomické a sociální napětí také zvyšují riziko nestability zemí, protestů a nespokojenosti ze strany obyvatel. Obyvatelé Libérie, stejně jako jakékoliv postkonfliktní země, byly po dlouhou dobu nuceny žít ve válečných podmínkách, a proto proces přechodu na nový způsob života bude dlouhodobý a složitý. Aby se obyvatelé Libérie rychle a úspěšně integrovali do nového modelu právního státu, je potřeba investovat nejen do reformy bezpečnostního sektoru, ale také splnit základní práva a potřeby obyvatel. Ve většině případů příčinou vypuknutí nebo obnovení konfliktu je nespokojenost obyvatel, a proto je nutné, aby stát poskytoval všem Liberijcům pracovní místa nebo prostředky obživy. Je třeba usilovat o kombinaci krátkodobého a dlouhodobého rozvojového přístupu, který je zaměřen současně na řešení bezpečnosti a rozvoje zemí a jejich obyvatel. K podpoře udržitelného míru a sociálně-ekonomického rozvoje je zapotřebí dlouhodobý plán rozvoje. Toho lze dosáhnout prostřednictvím investic do vzdělávání budováním škol, které by Liberijcům a bývalým bojovníkům umožnily získat nové dovednosti a plně se zapojit do hospodářské činnosti. Jednoduchý zákaz používání zbraní neposkytuje živobytí a může vést k obnovenému konfliktu. Proto je důležité integrovat do politiky principy lidské bezpečnosti, která zahrnuje přežití a poskytování pracovních míst, zdravotní péči a vzdělání. To jsou klíčové otázky, kterými se má zabývat vláda, která může z dlouhodobého hlediska řešit ngramotnost, nezaměstnanost, chudobu a zranitelná místa (U.S. Department of State 2021; ACCORD 2020).

Postkonfliktní budování míru je komplex nákladný a mnohostranný, jehož cílem je v konečném důsledku zajistit bezpečnost, rozvoj a sociální rehabilitaci prostřednictvím reformy státních institucí a řešení základních příčin konfliktů.

Musí řešit bezpečnostní výzvy, s nimiž jsou spojeny vojenské, politické, sociální a ekonomické problémy. Bez bezpečnosti nelze dosáhnout rozvoje. Bez rozvoje není bezpečnost udržitelná. Pokud se v Libérii neřeší rozvojové problémy jako jsou chudoba, nezaměstnanost, regionální nerovnosti, nedostatečný přístup ke zdravotní péči a vzdělání, je vysoká šance na obnovení konfliktu. Rovněž pokud nebudou řešeny otázky jako jsou profesionalita armády a policie, důvěra obyvatel bezpečnostním institucím, kontrola zbraní a korupce v zemi, je málo pravděpodobné, že by se země dostala do udržitelného rozvoje. Je proto nutné vnímat otázky bezpečnosti a rozvoje jako souvislé mezi sebou a snažit se zajistit bezpečnost a rozvoj státu, jakož i bezpečnost a rozvoj jeho občanů (ISS 2007 a; IPI 2020: 13-14).

Jinými slovy, budování míru v postkonfliktních státech je dlouhodobý proces, který vyžaduje přístup spojující bezpečnost s rozvojem. Politika národní bezpečnosti by se tedy neměla zaměřovat pouze na dosažení bezpečnosti státu, ale také na řešení rozvojových problémů. Libérie vyžaduje dlouhodobý rozvojový přístup, který nelze zabezpečit pouze ze strany liberijské vlády, ale musí také zahrnovat rozvoj občanské společnosti. Proces budování míru vyžaduje více času a odhodlání mezinárodního společenství, dárců, nevládních organizací, Evropské unie, ECOWAS, filantropických organizací a soukromého sektoru.

5.3. Případ Sierry Leone

Po získání nezávislosti na Británii v roce 1961 byla Sierra Leone stále více sužována nesprávným úředním postupem, korupcí a politizací všech státních institucí, zejména soudnictví. Následný kolaps právního státu a nedostatek pořádku umožnily v zemi dávno před vypuknutím občanské války rozvoj kriminální a násilné činnosti. Bezpečnostní situace v zemi se zhoršila v roce 1991, kdy se konflikt v sousední Libérii rozšířil přes hranice do Sierry Leone. Tehdejší prezident Sierry Leone Joseph Momo reagoval rozmístěním vojsk do pohraniční oblasti, aby odstranil liberijské rebely pod vedením Charlese Taylora. Armáda

Sierry Leone však čelila útokům nejen ze strany liberijských rebelů, ale také ze strany *Revoluční sjednocené fronty (Revolutionary United Front RUF)*²⁸, která spolupracovala s liberijskými rebely a byla inspirována jejich úspěchem ve svržení liberijské vlády. To byl začátek dlouhé a brutální občanské války (GIGI 2014: 3-5; U.S. Department of State 2017).

RUF požadovala zbavení moci prezidenta Josepha Momohe. Při financování konfliktu důležitou roli odehrával nedovolený obchod s diamanty²⁹. V roce 1998 Rada bezpečnosti zřídila *pozorovatelskou misi OSN v Sieře Leone (UNOMSIL)* s cílem monitorovat bezpečnostní situaci v zemi. V letech 1999 - 2001, po těžkých bitvách ve Freetownu³⁰, byla mezi povstalci RUF a vládou Sierry Leone dosažena dohoda *Lome Peace Accord*, plán rozdělení moci mezi RUF a vládu. Podle této dohody Foday Sankoh, velitel RUF, obdržel status viceprezidenta a kontrolu nad diamantovými doly Sierry Leone výměnou za zastavení bojů a rozmístění mírových sil OSN, které by sledovaly proces odzbrojení. Přesto, že hlavní boje skončily, malé jednotky RUF nadále útočily na vládní síly a civilisty. Soulad RUF s procesem odzbrojení byl neefektivní a pomalý. Vzhledem k tomu, že mise OSN začala selhávat, Velká Británie prohlásila, že má v úmyslu zasáhnout a podpořit v Sieře Leone slabou státní vládu. Britská operace *Palliser*³¹ s pomocí obnoveného mandátu OSN nakonec porazila RUF a převzala kontrolu nad Freetownem. V roce 2002 bylo vyhlášen konec občanské války v Sieře Leone (AFROL 2007).

Přímé zapojení Británie do programu restrukturalizace ozbrojených sil Sierry Leone přispělo k pozitivním změnám už po roce 1998. Britská vláda prostřednictvím *Oddělení pro mezinárodní rozvoj (Department for International*

²⁸ *Revoluční sjednocená fronta (Revolutionary United the Front RUF)* - povstalecká armáda, se v letech 1991 až 2002 účastnila občanské války v Sieře Leone. Později se vyvinula do politické strany, která existovala až do roku 2007.

²⁹ „Krvavé“ diamanty v Sieře Leone byly těžené ve válečné zóně a prodávané za účelem financování povstání.

³⁰ Freetown - hlavní a největší město Sierry Leone.

³¹ Vojenská intervence VB do Sierry Leone pod kódovým označením Operation Palliser v roce 2000 byla prvním rozsáhlým zásahem britských sil v občanské válce v Sieře Leone.

Development DFID)³² vypracovala program bezpečnostního sektoru pro Sierra Leone (*SILSEP*). Program *SILSEP* byl zaměřený na restrukturalizaci a vybavení bezpečnostních institucí tak, aby ústavně a efektivně plnily svou roli v procesu budování právního státu. Jeho hlavním cílem bylo vytvoření udržitelného míru v Sierra Leone, který by umožnil jeho vládě a obyvatelstvu pokročit směrem ke stabilnímu rozvoji. Pro dosažení toho cíle byly důležitými kroky vytvoření účinného velení a řízení armády a správné a efektivní obranné politiky (Woods – Reese 2008: 60-65).

Stejně jako armáda Sierra Leone se i její policejní jednotky také po velmi dlouhou dobu vyznačovaly politizací, neefektivností, korupcí, špatnými podmínkami služeb a nedostatkem základního vybavení. Byla potřeba zavést a provádět rozsáhlý program reform a restrukturalizací. Klíčovými oblastmi bylo definovat roli policejní služby, její složení a školení, mechanismy dohledu, přidělování rozpočtu a podmínky služby. V roce 1998 vláda Sierra Leone vyzvala sedmičlennou pracovní skupinu pro rozvoj policie Commonwealth³³, aby tento program koordinovala. Pracovní skupina byla také povinna navrhnout plán obnovy policejní síly a doporučit typy policejní praxe a výcviku ohledně lidských práv. Program restrukturalizace policie podnikl různé aktivity za účelem realizace principů a hodnot právního demokratického státu. Restrukturalizační program zavedl kontrolní mechanismy, které dohlížejí na policejní síly. Jedním z takových mechanismů se stala policejní rada, nejvyšší policejní orgán, který je oprávněn zajišťovat civilní dohled nad správností fungování policie v Sierra Leone. Restrukturalizační program rovněž předpokládá jmenování žen do vyšších platných pozic (Woods – Reese 2008: 75-80; IDS 2011: 16-22).

³² *Department for International Development DFID* bylo oddělení VB odpovědné za zahraniční pomoc. Cílem oddělení bylo podporovat udržitelný rozvoj a eliminovat chudobu ve světě. V červnu 2020 předseda vlády VB oznámil, že oddělení DFID má být sloučené s ministerstvem zahraničí, aby vznikl úřad zahraničních věcí, společenství a rozvoje. Oddělení bylo podrobena kontrole Mezinárodního rozvojového výboru (International Development Committee).

³³ *Commonwealth of Nations* je politické sdružení 54 členských států, z nichž téměř všechny jsou bývalými územími z Britského impéria.

Britové se zvláště zajímali o udržení stabilní demokratické vlády v Sieře Leone obnovením všech jejích funkčních mechanismů a sociálních institucí. Důraz v různých sektorech byl následující:

- *Ministerstvo obrany* – mělo zůstat odpovědné nové demokraticky zvolené vládě;
- *Policie* – vytvořit a udržovat civilně řízený mír po celé zemi;
- *Zpravodajská služba* – zajistit, aby byla spravedlivá a odpovědná nové demokratické vládě;
- *Soudnictví* – podpořit vyšší účinnost policie, zajistit přístup ke spravedlnosti pro všechny, provést antikorupční opatření (IDS 2011: 22-29).

UNAMSIL také odehrála důležitou roli v procesu reformy bezpečnostního sektoru v zemi. Hlavními bezpečnostními odvětvími zaměřenými na reformní proces byly vojenské síly, policie, spravedlnost, Parlament a zpravodajské služby. UNAMSIL by mohla sloužit jako model mírových misí pro úspěšné udržování míru i jako prototyp budování míru. V průběhu svého mandátu mise odzbrojila desítky tisíc bývalých bojovníků, pomohla uspořádat národní volby, pomohla obnovit policii v zemi a přispěla k rehabilitaci infrastruktury. Mise také pomohla vládě zastavit nedovolené obchodování s diamanty a regulovat průmysl (UN 2005).

UNAMSIL však nebyla úspěšná po celou dobu. Po katastrofálním setkání s RUF v roce 2000, OSN utrpěla jeden z nejhorších neúspěchů v historii udržování míru. Rebelové RUF se vzdali příměří a útočili na civilisty a pracovníky mírových sil, což ohrozilo úspěšnost mírové mise OSN. Mezinárodní společenství vyvinulo tlak na rebely, aby dodržovali příměří, a uvalilo sankce na sponzory RUF. Následně UNAMSIL zahájila nové mediační úsilí a přivedla oba protivníky zpět k jednacímu stolu. Bylo zapojeno více vojenského personálu k monitorování příměří a začal se proces odzbrojení bojovníků z obou stran. Velká Británie, která vyslala vojenské síly k obnovení míru po porušení příměří ze strany RUF, později zahájila restrukturalizaci armády, zatímco UNAMSIL a další mezinárodní partneři se soustředili na výcvik místních policejních sil (Woods – Reese 2008: 55-60).

UNAMSIL zvýšila své kapacity na více než 17 000 uniformovaných pracovníků a stala se lépe organizovanou než dříve. Na začátku roku 2002 UNAMSIL odzbrojila a demobilizovala více než 75 000 bývalých bojovníků, včetně dětských vojáků. Vláda Sierry Leone prohlásila válku za oficiálně ukončenou. Se stabilní politickou situací pomohla mise uspořádat první svobodné a spravedlivé prezidentské a parlamentní volby Sierry Leone poskytnutím logistické a veřejné informační podpory. O dva roky později poskytla mise podobnou podporu volbám do místních samospráv. Tehdejší generální tajemník OSN Kofi Annan uvedl, že proces odzbrojení a rozmístění UNAMSIL po celé zemi vytvořil relativně bezpečnější prostředí, které poskytlo Sieře Leone příležitost uspořádat svobodné, spravedlivé a důvěryhodné volby, soustředit se na národní usmíření a obnovu a také na budování udržitelných institucí. V této souvislosti provedení všeobecných voleb v roce 2002 představovalo významný krok vpřed v nastolení míru a demokracie ve Sieře Leone. Ačkoli volby nevedly ke změně vlády, účast RUF signalizovala závazek jak k míru, tak k demokratizačnímu procesu. Jedním z pozoruhodných rysů voleb v roce 2002 byla míra veřejné angažovanosti a mírová povaha procesu kampaně (UN 2005; WPF 2006: 2-3).

UNAMSIL dokončila většinu úkolů, které jí byly přiděleny Radou bezpečnosti. Pomáhala při dobrovolném návratu více než půl milionu uprchlíků a vnitřně vysídlených osob. Pomohla vládě obnovit její autoritu a sociální služby v oblastech dříve ovládaných rebely. UNAMSIL monitorovala a trénovala obyvatele Sierry Leone v oblasti lidských práv a pomáhala při zřízení *Zvláštního soudu pro Sierru Leone (Special Court for Sierra Leone SCSL)* s cílem soudit a potrestat osoby, které nesou největší odpovědnost za závažná porušení mezinárodního humanitárního práva a práva Sierry Leone spáchaných po listopadu roku 1996 a během občanské války v Sieře Leone. Mise rovněž pomohla vládě při zřízení *Komise pravdy a usmíření (Sierra Leone Truth and Reconciliation Commission)*, jejímž úkolem bylo vytvořit nestranný historický záznam o porušování lidských práv a mezinárodního humanitárního práva v souvislosti s ozbrojeným konfliktem v Sieře Leone od jeho začátku v roce 1991 až po podepsání mírové dohody

z Lomé, a řešit beztrestnost, reagovat na potřeby obětí a rehabilitovat poválečné rány obětí zvrstev, podporovat uzdravení a usmíření. Ve spolupráci s agenturami OSN zahájila mise projekty s cílem poskytnout pracovní místa tisícům nezaměstnaných mladých lidí a bývalých bojovníků. Jednotky UNAMSIL rekonstruovaly školy a kliniky, zahájily a financovaly zemědělské projekty a sponzorovaly bezplatné lékařské kliniky v odlehlých oblastech (UN 2005; Woods – Reese 2008: 75-83).

Přesto, že UNAMSIL splnila většinu úkolů, Sierra Leone stále čelila mnoha bezpečnostním výzvám. Země zůstala křehká a potřebovala přijmout konkrétní kroky k řešení hlavních příčin konfliktu a dodržení lidských práv. Ekonomika zůstala silně závislá na dárcovských fondech. Podíl příjmů z těžby diamantů stále více zůstával příležitostí soukromého sektoru než vládní pokladny. Navzdory reintegračním programům byly tisíce bývalých bojovníků a mladých lidí nezaměstnány. Jinými slovy, pro udržitelný mír v zemi je nutné, aby ekonomické zisky a sociální výhody byly dostupné pro většinu obyvatel.

Program reformy bezpečnostního sektoru Sierry Leone, který byl realizován společně s úsilím o vyřešení konfliktu, získal obrovskou mezinárodní podporu, zejména ve Velké Británii, UNASMIL a ECOWAS. Reforma bezpečnostního sektoru se zaměřovala na restrukturalizaci a vybavení různých bezpečnostních institucí v zemi, které jim umožní adekvátně vykonávat svou ústavní roli v moderním budování státu. Konkrétními cíli byly snižování hrozeb obnovení konfliktu, posilování demokratických zásad a lidských práv, omezování vnějších hrozeb a zajišťování civilního dohledu. Většina obyvatel Sierry Leone přijímá vládu jako demokraticky zvolenou, tedy legitimní. Z tohoto důvodu vnímají reformu bezpečnostního sektoru jako pozitivní, s jejíž pomocí budou bezpečnostní síly v zemi více odpovědné a efektivní (ISS 2007 b).

Jedním z hlavních úspěchů reformy bezpečnostního sektoru v Siere Leone bylo zvýšení účinnosti bezpečnostních sil, zejména armády a policie. Před provedením reformy byly bezpečnostní síly země nejen špatně vycvičené, ale také špatně vybavené a špatně placené. Morální principy a dodržování lidských práv byly následně velmi nízké. Pomocí reformy bezpečnostního sektoru se v průběhu

let zintenzívněly výcviky a profesionální rozvoj bezpečnostních sil a také byla posílena jejich schopnost reagovat na jakoukoli hrozbu národní bezpečnosti. Struktura velení ozbrojených sil byla obnovena a byla zlepšena její bojová připravenost.

Program reformy bezpečnostního sektoru rovněž zlepšil efektivitu policie v Sieře Leone. Ve snaze zajistit bezpečné prostředí byla posílena různá strategická oddělení policie a byla jim poskytnuta infrastruktura nezbytná ke zlepšení jejich účinnosti při potlačování občanských nepokojů, domácího násilí a hospodářských trestných činů. Programu reformy bezpečnostního sektoru v zemi se podařilo nejen zajistit fyzickou bezpečnost, ale také zajistit jednotlivce před svévolnými akcemi bezpečnostních služeb. Charta policie jasně stanoví potřebu uznávat lidská práva a za tímto účelem policejní síly v Sieře Leone podporují řadu vzdělávacích aktivit v oblasti lidských práv (ISS 2007 b; Jackson – Albrecht 2010: 113; 123).

Přes výše uvedené úspěchy reforma bezpečnostního sektoru v Sieře Leone má také své nedostatky. Navzdory úspěchu při zvyšování efektivity bezpečnostních sil je výcvikový program stále nedostatečný, protože klade větší důraz na bojovou připravenost než na civilně-bezpečnostní vztahy. Přestože je bojová připravenost velmi důležitou složkou, zejména pro vojenské síly Sierry Leone, je třeba vyvinout více společného úsilí o obnovení důvěry veřejnosti v bezpečnostní síly, jakož i posílení kapacit dalších odvětví, která hrají roli v bezpečnosti jako je soudnictví, státní instituce, věznice a média. Násilí, které civilisté utrpěli během konfliktu v Sieře Leone, vedlo k vysoké míře sociálního rozpadu. Nízká úroveň důvěry veřejnosti ve schopnosti policie a ozbrojených sil může představovat obzvláště bezpečnostní výzvy, které vzbuzují vážné obavy.

Navzdory omezenému vlivu formálních mechanismů přechodného soudnictví zůstávají komunity jednotné ve svém odhodlání vyhnout se obnovenému konfliktu a zaměřit se na rozvoj. V tomto smyslu je Sierra Leone úspěšným příběhem reintegrace a usmíření. Mnoho bývalých bojovníků se však nevrátilo do svých domovských komunit, ale místo toho hledali anonymitu ve větších městských oblastech. Tam, kde se bývalí bojovníci vrátili do venkovských komunit, existuje jasná potřeba hlubšího smíření, tedy nad rámec prosté kolektivní

vůle „jít dál“. Na vesnicích nedostávají bývalí zločinci a oběti příležitost si navzájem uniknout, a proto opustit minulost není tak snadné (Jackson – Albrecht 2010: 123-129; Freedom House 2019).

Bez ohledu na relativní pokrok v rozvoji, zůstávají mír a stabilita v Sieře Leone křehké. Před vypuknutím Eboly v roce 2014, se země zaměřila na dosažení stavu středního příjmu do roku 2035. Nicméně Sierra Leone si stále zachovává rysy postkonfliktního státu jako jsou korupce, slabé státní instituce, chudoba a nezaměstnanost. Země nadále čelí výzvě spočívající v absenci transparentnosti při řízení jejích přírodních zdrojů a vytváření prostoru pro rozvoj. I přes slabý rozvoj a reformy v zemi zůstává země otevřená pro potenciální bezpečnostní hrozby. Zejména nezaměstnanost a marginalizace mládeže představují vážnou hrozbu pro stabilitu a mír. Od konce občanské války v roce 2002 se udělalo pro řešení otázky nezaměstnaných a nevzdělávané mládeže málo. Navzdory rozsahu a významu tohoto sociálního problému bylo dosaženo relativně malého pokroku. V zapojení mládeže do rozvoje země nedošlo k žádnému skutečnému rozdílu. Trvalá úroveň chudoby a nezaměstnanost jsou faktory, které plodí nespokojenost a které by mohly vrátit zpět všechny úspěchy posledních let (Freedom House 2019; World Bank 2019).

Nezaměstnanost mladých lidí představuje tedy latentní hrozbu pro mír v Sieře Leone. Dokud budou mladí lidé frustrovaní, marginalizováni ze širší společnosti a žijící v zoufalých podmínkách, zůstanou připraveni na obnovení masového násilí. Podmínky, které přiměly masy nezaměstnané mládeže k nástupu zbraní během občanské války, přetrvávají i dnes. Systém OSN nadále dělá velké pokroky v mnoha dalších oblastech budování míru, od zlepšování demokratické správy věcí veřejných až po reformu soudnictví, ale dokud krize mladých lidí, kteří nemají práci, bude přetrvávat, zůstane mír zranitelný.

Pokud jde o řešení problému nezaměstnanosti mládeže, nebyl systém OSN dobře připraven. Angažovanost OSN s občanskou společností Sierry Leone je velmi omezená. Angažovanost je omezena na velké profesionální nevládní organizace, včetně mezinárodních nevládních organizací, které působí jako partneři, ale nespolupracují s místní občanskou společností. Z tohoto důvodu není

možnost propojit místní organizace občanské společnosti s národními vládami a dárci a zajistit zastoupení mladých lidí na různých úrovních správy. Aktivní zapojení civilního obyvatelstva, zejména mládeže do procesu budování míru a do rozhodování o budoucnosti národa, je morálním imperativem, který vychází z liberální mírové ideologie a pomáhá odlišit mezinárodní mírové operace od imperialismu. OSN má však omezený čas a zdroje a čelí řadě omezení při prohlubování svých vztahů s hostitelskými společnostmi. Pokračující marginalizace mládeže zůstává hrozbou pro celý proces budování míru, ale je nepravděpodobné, že by krize mládeže v blízké budoucnosti byla vyřešena. Pokud zmocnění a zaměstnanosti mladých lidí bude dosaženo, je pravděpodobné, že k tomu dojde jen v průběhu několika pokolení (Meconnen 2016: 24-26; GIGI 2014: 18-20).

Existuje několik klíčových faktorů, podle nichž hlubší integrace mládeže do procesu budování míru je předpokladem úspěchu. Zaprvé, mladí lidé se budou cítit skutečně nadšeni a spokojeni se svou situací, pouze pokud se budou aktivně podílet na její transformaci. Krize mládeže tkví nejen v otázce nezaměstnanosti, mládež stejně tak vyžaduje i právo na důstojnost, svobodnou vůli a naději na lepší budoucnost. Řešení, která mladí lidé sami nenavrhnou a nezavádějí, často nemají efektivní dopad na jejich životy. Mládež je lépe připravena identifikovat své potřeby v jejich vlastním konkrétním místním kontextu. Potřeby mládeže ve venkovských zemědělských oblastech se liší od potřeb v rybolovných oblastech a od potřeb městských slumů. Dalším důvodem je to, že vedení vlády a OSN v oblasti budování míru je nadále uprostřed přetrvávajícího prostředí korupce a protichůdných postojů společnosti. Zřízením a zmocněním místních rad mládeže k provádění hodnocení potřeb, plánování programu, jeho monitorování a hodnocení, může vláda a dárci učinit mnohem cílenější a účinnější zásahy na podporu budování míru. Pokud zapojení organizací občanské společnosti pomáhá udržet zranitelnou a marginalizovanou mládež a brání jí v návratu k násilí, je důležité, aby vládní a mezinárodní aktéři podporovali a spolupracovali s těmito organizacemi.

Výlučné zaměření na vládní instituce a elity může dále prohlubovat korupci v zemi. Aktivní začlenění a posílení postavení civilistů, zejména mládeže a organizací občanské společnosti na různých úrovních správy, poskytuje příležitost transformovat nebo alespoň oslabit hluboce zakořeněné politické „patologie“ Sierry Leone. Tímto způsobem by větší integrace mládeže a budování míru v Siere Leone mohla podpořit společensko-politickou transformaci, která napraví přetrvávající příčiny konfliktů zmocněním do značné míry vyloučené vrstvy společnosti (Jackson – Albrecht 2010: 189-207; GIGI 2014: 9-11).

Sierra Leone, která byla v minulosti příjemcem mírové pomoci a byla považována za příklad všeho, „co se v Africe pokazilo,“ je v současné době jedním z indikátorů úspěšného ukončení dlouhodobého vnitřního konfliktu. Země však ještě stále čelí mnoha bezpečnostním hrozbám. Nezaměstnanost, zejména mladých lidí, korupce a křehké státní instituce spolu vytvářejí fenomén „chudoby uprostřed bohatství.“ Proces budování míru je dlouhodobý a složitý i případ Sierry Leone není výjimkou. Ukončení konfliktu v zemi je jen půl cesty k udržitelnému míru. Dalšími kroky musí být zajištění bezpečnosti a rozvoje, a to jak pro stát samotný, tak i pro jeho občany.

6. ZÁVĚR

Diplomová práce byla věnována konceptu security-development nexus a jeho praktickým projevům v mezinárodní politice. Od začátku této práce jsem vycházela z hypotézy, že bezpečnostně-rozvojový vztah je základní podmínkou pro udržení trvalého míru v chudých a rozpadlých státech, zejména ve státech po ukončení konfliktu. Postkonfliktní země jsou křehké, mají slabé státní instituce, špatné ekonomické podmínky a roztržitou společnost. Z tohoto důvodu jsou postkonfliktní země více náchylné k opakování konfliktu a násilí. Aby nastolily mír a zabránily opakování konfliktů, je důležité integrovat bezpečnostní a rozvojové úsilí v proces postkonfliktního budování míru. K potvrzení či vyvrácení předložené hypotézy jsem nastínila otázky, na které jsem se snažila odpovědět v průběhu této práce.

První otázka se týkala toho, jakým způsobem se rozvíjela interpretace bezpečnostně-rozvojového vztahu. S cílem odpovědět na tuto otázku jsem v teoretické části této práce zkoumala a popsala konceptualizace bezpečnostně-rozvojového vztahu. Zpočátku jsem popsala samotné koncepty bezpečnosti a rozvoje a jak se mezi sebou začaly propojovat. V průběhu práce bylo zjištěno, že tradiční (vojenské) chápání bezpečnosti není dostatečné k tomu, aby reagovalo na výzvy nového bezpečnostního prostředí, a proto je nutné obsírnější chápání bezpečnosti a bezpečnostních hrozeb. Od konce studené války se charakter konfliktů a jejich příčin změnil. Většina konfliktů byla vnitřní a odehrávaly se hlavně v chudých a rozpadlých státech. Bylo jasné, že křehké, chudé státy, zejména státy v postkonfliktním stavu, jsou více náchylné k vypuknutí nebo opakování konfliktů a násilí. Nejčastějšími příčinami těchto konfliktů byly slabý rozvoj zemí a slabé státní instituce, které nebyly schopny zajistit bezpečnost. To vytvářelo začarovaný kruh, kde se slabý rozvoj v zemi stával bezpečnostní hrozbou a absence bezpečnosti nedávala šanci na rozvoj. Proto bylo jasné, že je potřeba vytvořit společný politický rámec vycházející z paradigmatu lidské bezpečnosti, který by byl schopen řešit překrývající se otázky bezpečnosti a

rozvoje. Od svého vzniku v 90. letech se myšlenka vztahu mezi bezpečností a rozvojem promítla v několika konceptech. Například v konceptu *předcházení konfliktům, reformě bezpečnostního sektoru a postkonfliktní rekonstrukci*. V průběhu práce nad první nastíněnou otázkou, jsem tyto koncepty vysvětlila a popsala jejich podstatu.

Druhá otázka, na kterou jsem se snažila odpovědět v této práci, se týkala toho, zda je koncept security-development nexus uplatňován v praxi, a pokud ano, jakých nástrojů je k jeho implementaci užíváno. Při hledání odpovědi na tuto otázku jsem analyzovala, jak se koncept security-development nexus projevuje v mezinárodní politice, co se v důsledku daného konceptu změnilo v provádění národních a mezinárodních politik, a kteří političtí aktéři s ním pracují. Během této analýzy bylo zjištěno a popsáno, že doba od počátku 90. let, a zejména po 11. září, kdy se začala posilovat myšlenka vztahu mezi bezpečností a rozvojem, byla charakterizována politizací rozvojové pomoci, zvětšujícím se intervencionalismem západních států a změnou rolí armád v postkonfliktních zemích. Konflikty v chudých státech a jejich následky jako jsou extremismus, organizovaný zločin, stovky tisíc uprchlíků a vnitřně vysídlených osob mají tendenci se přelévat přes hranice státu, a proto se tyto konflikty začaly vnímat jako potenciální hrozba mezinárodní bezpečnosti. V důsledku angažovanosti a intervencionalismu *Západu*, respektive *globálního Jihu* v rozpadlých, zejména konfliktních a postkonfliktních zemích, se zvětšily.

V celém mezinárodním systému došlo k řadě mezinárodních reforem, které mají usnadnit úsilí o budování míru. Bylo skutečně učiněno mnoho pro usnadnění zásadní revize systému OSN, zatímco hlavní agentury pomoci zřídily jednotky pro předcházení konfliktům a budování míru. Některé západní vlády rovněž sladily své zahraniční, bezpečnostní a rozvojové politiky a programy směrem k agendě bezpečnostně-rozvojového vztahu s cílem reagovat na výzvy bezpečnosti současného mezinárodního společenství. To znamená podporovat politiky, aktivity, programy a projekty dlouhodobějších rozvojových a bezpečnostních cílů. Dalo by se tvrdit, že to vedlo k lepšímu porozumění ozbrojených konfliktů a také

k úsilí o uplatnění vhodných strategií a priorit pro řešení rozvojových a bezpečnostních výzev v reakci na násilné konflikty a občanskou válku.

Názorů na (ne)účinnost daného konceptu v praxi a jeho následků je mnoho a jsou mezi sebou docela odlišné. Kritiky konceptu odsuzují bezpečnostně-rozvojový vztah za sekuritizaci rozvoje, intervenční charakter západních zemí a proces westernizace rozvojových zemí a vnímají tyto postupy jako novou formu kolonialismu. Zastánci konceptu se však domnívají, že právě vztah mezi bezpečností a rozvojem je klíčem k úspěchu v nastolení míru a udržitelného rozvoje v zemích postižených konfliktem a v postkonfliktních zemích. Podle zastánců, i když je v bezpečnostně-rozvojovému vztahu úskalí, je to stejně lepší přístup než politika nestrannosti, která může přivést k další Rwandské genocidě. V cílech objektivního představení daného konceptu, jsem se snažila vysvětlit jak pozitivní, tak i negativní názory na daný koncept, proto v kapitole 4. jsem popsala roli security-development nexus v mezinárodním diskurzu.

Samostatná část této diplomové práce je věnována analýze uplatnění konceptu bezpečnostně-rozvojového vztahu v afrických zemích. V této části jsem se snažila odpovědět na poslední nastíněnou otázku, a to jaké jsou dopady implementace konceptu security-development nexus na postkonfliktní země. Zaprvé jsem popsala aktuálnost daného tématu v africkém kontextu. Bylo zjištěno a popsáno, že řada afrických zemí čelí velkému počtu bezpečnostních výzev. Mezi klíčové výzvy patří nejistota, slabé státní instituce, chudoba, nezaměstnanost a často pokračující se násilí nebo dědictví minulých konfliktů, které brání rozvoji v těchto křehkých státech a rovněž destabilizují sousední země a regiony. Nejnásilnější a nejničivější konflikty se značnými důsledky pro udržení míru byly zejména vnitrostátní povahy. V křehkých státech a afrických státech postižených konfliktem je zajištění spravedlnosti a bezpečnosti často nefunkční. Instituce, které tvoří struktury spravedlnosti, bezpečnosti a správy věcí veřejných v těchto státech, jsou často neschopny plnit své povinnosti. Jsou také hlavní překážkou při řešení konfliktů a nastolování dlouhodobého míru a rozvoje. Z tohoto důvodu jsou postkonfliktní státy náchylné k obnovení konfliktu a násilí. Proto existuje naléhavá

potřeba vybudovat tyto instituce tak, aby byly udržitelné, účinné a odpovědné, aby se zabránilo relapsu konfliktů.

Dále jsem analyzovala případy dvou západoafrických zemí – Libérie a Sierry Leone. Zpočátku jsem krátce popsala historické pozadí těchto dvou zemí. V obou zemích proběhla občanská válka od počátku 90. let, kterou se podařilo zastavit jen pomocí vojenského zásahu externích aktérů. Důsledky těchto válek byly dlouhodobé a ničivé. Tisíce uprchlíků a vnitřně vysídlených osob, chudoba, nezaměstnanost a slabé státní instituce – jen malý výčet toho, čemu čelily tyto země po ukončení konfliktů. Všechny tyto bezpečnostní hrozby vytvářely podmínky pro obnovení konfliktů v zemích a státní instituce byly natolik slabé, že neměly sílu řešit tyto problémy. Proto jsem dále analyzovala, jaké politické nástroje byly použité mezinárodními aktéry v cílech zajistit udržitelný mír a bezpečnost v těchto dvou postkonfliktních zemích. V průběhu analýzy jsem zjistila, že v rámci OSN a pomocí dárcovských zemí v Libérii a Sieře Leone byly provedeny reformy bezpečnostního sektoru, odzbrojení, demobilizace a reintegrace bývalých bojovníků, reformy soudnictví a reformy v oblasti lidských práv. Pomocí těchto nástrojů obě země přešly do stavu relativního klidu a staly se příkladem úspěšného ukončení konfliktu a následného procesu postkonfliktního budování míru v Africe.

Nicméně, přes pozoruhodný úspěch v ukončení dlouhodobých občanských válek, obě tyto země ještě stále čelí mnoha bezpečnostním hrozbám. V obou zemích proběhly reformy bezpečnostního sektoru a státních institucí, nicméně otázky slabého rozvoje občanské společnosti zůstaly neřešeny. Chudoba, nezaměstnanost a absence lepší budoucnosti pro lidi, zejména pro mládež, jsou potenciální hrozbou obnovení konfliktů v těchto dvou zemích. To znamená, že obě tyto země jsou ještě stále zranitelné vůči hrozbě opakování násilí.

Na případech těchto dvou zemí jsem zjistila, že rozvojové programy jsou důležitou podmínkou pro nastolení míru a prevenci konfliktů. Stejně tak je důležité zajistit bezpečnost v zemi, aby tyto rozvojové programy měly šanci se uskutečnit. Nicméně proto, aby nastolený mír byl udržitelný, je nutné použít bezpečnostní a rozvojové nástroje nejen na samotný stát, ale i na jeho obyvatele. Zajištění

pracovních míst, zejména pro mladé lidi, možnost vzdělávání, přístup ke zdravotní péči a vytváření podmínek pro důstojný život, jsou stavebními kameny pro udržitelný mír a pro prevenci násilí v postkonfliktních zemích.

Výstupem diplomové práce je potvrzení předložené hypotézy – tedy, že vztah mezi bezpečností a rozvojem je klíčem k úspěchu udržení trvalého míru v chudých a rozpadlých státech, zejména ve státech v postkonfliktním stavu. Ozbrojené konflikty na africkém kontinentu vážně narušily dosažení rozvoje, bezpečnost a demokratickou konsolidaci. Současné ozbrojené konflikty vyžadují trvalé úsilí zaměřené nejen na vojenské dimenze konfliktů, ale také na politické, humanitární, ekonomické a sociální. Důležitou podmínkou je tedy dávat důraz nejen na bezpečnost a rozvoj zemí, ale stejně tak i na bezpečnost a rozvoj jejich občanů. Znamená to poskytnout lidem základní potřeby k investování do jejich vlastní budoucnosti. Spravedlnost a bezpečnost by měly být vnímány jako otázky veřejných statků, stejně jako vzdělávání, zdravotní péče a životní prostředí. Jinými slovy, je důležité na jedné straně provést reformu bezpečnostního sektoru a státních institucí v postkonfliktních zemích, aby byly schopny udržovat mír a čelit bezpečnostním hrozbám, na druhé straně by se rozvojové a bezpečnostní programy měly zaměřit na obyvatelstvo, aby byla splněna jeho základní práva a potřeby. V závěru práce jsem dospěla k tomu, že rozvoj a bezpečnost se musí vzájemně posilovat, protože většina hrozeb, kterým čelí mezinárodní společenství, vychází převážně z absence dvou nebo jednoho z nich.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

ACCORD (2013). *Conflict and conflict resolution in Africa*
(<https://www.accord.org.za/ajcr-issues/conflict-and-conflict-resolution-in-africa/>,
2.2.2021).

ACCORD (2020). *COVID-19 and its effects on peacebuilding in Liberia*
(<https://www.accord.org.za/analysis/covid-19-and-its-effects-on-peacebuilding-in-liberia/>,
1.3.2021).

Amer, Ramses – Swain, Ashok – Öjendal, Joakim (2013). *The Security-Development Nexus: Peace, Conflict and Development* (Anthem Press: London, New York and Delhi, 15.10.2020).

Anderson, Nicholas (2012). "Re-redefining" International Securing: Bringing Intent Back In. *Josef Korbel Journal of Advanced International Studies*
(<https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1017&context=advancedintlstudies>, 15.1.2021), s. 47.

AFROL (2007). *The civil war in Sierra Leone*
(https://web.archive.org/web/20050913110640/http://afrol.com/News/sil007_civil_war.htm, 10.3.2021).

Austrian Embassy Washington (2021). *The Human Security Network*
(<https://www.austria.org/the-human-security-network>, 14.1.2021).

Charancle, J. – Lucchi, E. (2018). *Incorporating the principle of "Do No Harm": How to take action without causing harm Reflections on a review of Humanity & Inclusion's practices*. Project evaluation
(https://www.alnap.org/system/files/content/resource/files/main/donoharm_pe07_synthesis.pdf, 18.1.2021), s.33.

Degaut, Marcos (2015). *What is security?* Research Gate
(<file:///C:/Users/infinity/Downloads/DegautWhatissecurity.pdf>, 16.2.2021), s.27.

Duffield, Mark (2010). *The Liberal Way of Development and the Development–Security Impasse: Exploring the Global Life-Chance Divide*
(<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0967010609357042>,) s. 53-76.

Freedom House (2019). *Liberia*
(<https://freedomhouse.org/country/liberia/freedom-world/2019>, 20.2.2021).

Freedom House (2019). *Sierra Leone* (<https://freedomhouse.org/country/sierra-leone/freedom-world/2020>, 3.3.2021).

GIGI (2014). *United nations peace building in Sierra Leone — toward vertical integration?* (https://www.cigionline.org/sites/default/files/no.49_0.pdf,
1.3.2021).

GSDRC (2014). *Conflict analysis of Liberia* (<https://gsdrc.org/wp-content/uploads/2015/07/LiberiaCA.pdf>, 14.2.2021), s.20.

Haag, Den (2004). *The political dynamics of the security-development nexus.*
ECPR/SGIR (http://www.afes-press.de/pdf/Hague/Sending_Development_security_nexus.pdf, 15.1.2021) s. 20.

Hönke, Jana (2013). *Development and International Relations.* ResearchGate
(file:///C:/Users/infinity/Downloads/HnkeLederer2013_DevelopmentandIR_final_authorsversion.pdf, 28.1.2021) s. 33

IDS (Institut of development studies)(2011). *Becoming and Remaining a 'Force for Good' – Reforming the Police in Post-conflict Sierra Leone* (<https://core.ac.uk/download/pdf/29135144.pdf>, 15.2.2021), s. 46.

IPI (2020). *Operationalizing the Sustaining Peace Agenda: Lessons from Burkina Faso, Liberia, and Papua New Guinea* (https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2020/06/2006_Operationalizing-Sustaining-Peace.pdf, 20.2.2021), s.14.

ISS (2007 a). *Development Peace Missions: Synergising Peacekeeping and Peace Building in Transition Periods* (<https://issafrica.org/chapter-5-developmental-peace-missions-synergising-peacekeeping-and-peace-building-in-transition-periods-richard-gueli-and-sybert-liebenberg>, 12.2.2021).

ISS (2007 b). *Security Sector Reform in Sierra Leone* (<https://issafrica.org/chapter-2-security-sector-reform-in-sierra-leone-osman-gbla>, 17.3.2021).

ISSAT (2018). *Liberia SSR Snapshot* (<https://issat.dcaf.ch/Learn/Resource-Library/Country-Profiles/Liberia-SSR-Snapshot>, 23.2.2021).

Jabareen, Yosef (2012). *Conceptualizing “Post-Conflict Reconstruction” and “Ongoing Conflict Reconstruction” of Failed States*. Researchgate ([file:///C:/Users/infinity/Downloads/Conceptualizingpost-conflictreconstruction%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/infinity/Downloads/Conceptualizingpost-conflictreconstruction%20(2).pdf), 15.1.2021) s. 107-125.

Jackson, Paul – Beswick, Danielle (2013). *Conflict, Security and Development: An Introduction* (Routledge: London and New York).

Jackson, Paul (2015). *Handbook of International Security and Development* (Edward Elgar Publishing: Massachusetts).

Jackson, Paul - Albrecht, Peter (2010). *Security Sector Reform in Sierra Leone 1997–2007: Views from the Front Line*. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF)

([https://issat.dcaf.ch/download/2062/17733/Security%20Sector%20Reform%20in%20Sierra%20Leone%201997%E2%80%932007.%20Views%20from%20the%20Front%20Line%20-%20LIT,%20Jackson%20\(2010\).pdf](https://issat.dcaf.ch/download/2062/17733/Security%20Sector%20Reform%20in%20Sierra%20Leone%201997%E2%80%932007.%20Views%20from%20the%20Front%20Line%20-%20LIT,%20Jackson%20(2010).pdf), 2.3.2021), s. 233.

Jespersion, Sasha (2016). *Rethinking the Security-Development Nexus: Organised Crime in Post-Conflict States* (Routledge: Oxon).

Khan, Stephen (2020). *Why the African Union has failed to ‘silence the guns’. And some solutions. The Conversation* (<https://theconversation.com/why-the-african-union-has-failed-to-silence-the-guns-and-some-solutions-139567>, 15.3.2021).

Koponen, Juhani (2010). *The security-development nexus, state fragility and state building. A beginner’s guide to discussion and some suggestions for orientation*. In: *Exploring the Security-Development Nexus* (https://um.fi/documents/35732/48132/exploring_the_security-development_nexus.pdf/27f440f5-9e2f-b222-403b-7fa459771acf?t=1560457611541, 18.12.2020), s.144

Luttwak, Edward (1999). *Give War a Chance*. Foreign Affairs (https://www.jstor.org/stable/20049362?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=Give+War+a+Chance&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DGive%2BWar%2Ba%2BChance%26acc%3Don%26wc%3Don%26fc%3Doff%26group%3Dnone%26refreqid%3Dsearch%253A4fa345a8f8695aea4be4df022a625e8a&ab_segments=0%2Fbasic_search_gsv2%2Fcontrol&refreqid=fastly-default%3Aabc719239690aa3f51b935b15df14eee1&seq=1#metadata_info_tab_content, 7.1.2021) , s.36-44.

McNamee, Terence – Muyangwa, Monde (2021). *The State of Peacebuilding in Africa* (https://library.oapen.org/bitstream/id/c221e9c2-1955-4634-a6bc-74c61e2e224c/2021_Book_TheStateOfPeacebuildingInAfric.pdf, 4.3.2021), s.430.

Meconnen, Molla (2016). *Youth Unemployment Challenges and Opportunities: the Case of Sierra Leone*. Researchgate ([file:///C:/Users/infinity/Downloads/Youth_Unemployment_Challenges_and_Opportunities_th%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/infinity/Downloads/Youth_Unemployment_Challenges_and_Opportunities_th%20(1).pdf), 8.2.2021), s.28.

Moolakkattu, Stephen (2005). *The Concept and Practice of Conflict Prevention: A Critical Reappraisal* (<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/002088170404200101>, 3.1.2021).

OECD (2010). *Do No Harm* (<https://www.oecd.org/dac/conflict-fragility-resilience/docs/do%20no%20harm.pdf>, 15.12.2020), s.198.

Omeje, Kenneth (2020). *The governance, security and development nexus: Africa rising* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 28.9.2020).

Peaceinsight (2021). *Conflict prevention and early warning* (<https://www.peaceinsight.org/en/themes/conflict-prevention-early-warning/?location&theme=conflict-prevention-early-warning>, 14.1.2021).

Rychnovská, Dagmar (2014). *Securitization and the Power of Threat Framing* (https://www.jstor.org/stable/24625251?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=securitization%20of%20development&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dsecuritization%2Bof%2Bdevelopment&ab_segments=0%2Fbasic_search_gsv%2Ftest&refreqid=fastly-default%3A4671543b3948eb2217e253dec5307a01&seq=1, 16.2.2021) s. 9-31.

Schnabel, Albrecht - Farr, Vanessa (2012). *Back to the Roots: Security Sector Reform and Development* (LIT: Berlin).

SIPRI (2006). *Peace-building: the new international focus on Africa* (<https://www.sipri.org/sites/default/files/YB06%20139%2003.pdf>, 4.1.2021).

Tzifakis, Nikolaos (2021). *Postkonfliktní ekonomická rekonstrukce*. Princeton University (<https://pesd.princeton.edu/node/586#:~:text=Introduction%20%2F%20Definitio%20n,conflict%20in%20the%20first%20place>, 9.2.2021).

UNMIL (2021). *BACKGROUND* (<https://unmil.unmissions.org/background>, 11.3.2021).

UNMIL (2017). *Closure of UNMIL* (<https://unmil.unmissions.org/security-institutions-liberia-trained-sector-reform>, 17.2.2021).

UNDP (2021). *Human Development Report* (<http://hdr.undp.org/en>, 10.2.2021).

UNTFHS (2016). *Human Security Handbook* (<https://www.un.org/humansecurity/wp-content/uploads/2017/10/h2.pdf>, 17.1.2021), s. 46.

UN (2005). *Sierra Leone - UNAMSIL – Background* (<https://peacekeeping.un.org/mission/past/unamsil/background.html>, 16.2.2021).

UN (2021 a). *THE 17 GOALS* (<https://www.gppi.net/2016/07/13/the-challenges-and-lessons-learned-in-supporting-security-sector-reform>, 15.1.2021).

UN (2021 b). *United Nations Conflict Prevention and Preventive Diplomacy In Action*. United Nations Department of Political Affairs (https://www.un.org/undpa/sites/www.un.org.undpa/files/Booklet_200618_fin_scrn.pdf, 2.1.2021).

USIP (2007). *Security Sector Reform in Liberia: Domestic Considerations and the Way Forward* ([https://www.usip.org/publications/2007/04/security-sector-reform-liberia-domestic-considerations-and-way-forward#:~:text=Security%20Sector%20Reform%20\(SSR\)%20is,the%20fifteen%20year%20civil%20war.&text=to%20move%20forward%3F-.Security%20Sector%20Reform%20\(SSR\)%20is%20one%20of%20the%20four%20major,the%20fifteen%20year%20civil%20war](https://www.usip.org/publications/2007/04/security-sector-reform-liberia-domestic-considerations-and-way-forward#:~:text=Security%20Sector%20Reform%20(SSR)%20is,the%20fifteen%20year%20civil%20war.&text=to%20move%20forward%3F-.Security%20Sector%20Reform%20(SSR)%20is%20one%20of%20the%20four%20major,the%20fifteen%20year%20civil%20war), 4.1.2021).

U.S. Department of State (2021). *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Liberia* (<https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/liberia/>, 10.3.2021).

U.S. Department of State (2017). *U.S. Relations With Sierra Leone* (<https://2009-2017.state.gov/r/pa/ei/bgn/5475.htm>, 6.3.2021).

Uvin, Peter (2002). *The Development/Peacebuilding Nexus: A Typology and History of Changing Paradigms*. *Journal of Peacebuilding & Development* (<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1080/15423166.2002.979203266676>, 25.8.2020), s.24.

Waisová, Šárka (2011). *Bezpečnostně-rozvojový vztah: typologie, historie a implementace měnicího se paradigmatu*. *Obrana a strategie* (<https://www.obranaastrategie.cz/cs/aktualni-cislo-2-2011/clanky/bezpecnostne-rozvojovy-vztah-typologie-historie-a-implementace-meniciho-se-paradigmatu.html>, 10.8.2020).

Waisová, Šárka (2006). *Lidská bezpečnost – pojetí a strategie: komparace přístupů členských států Evropské unie angažujících se v Human Security Network*. Mezinárodní vztahy ([file:///C:/Users/infinity/Downloads/188-Article%20Text-357-1-10-20111026%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/infinity/Downloads/188-Article%20Text-357-1-10-20111026%20(1).pdf), 18.1.2021), s. 58-73.

Woods, Larry J. – Reese, Colonel Timothy R. (2008). *Military Interventions in Sierra Leone: Lessons From a Failed State*. US Army Combined Arms Center (<https://web.archive.org/web/20100505201427/http://www.cgsc.edu/carl/download/csipubs/OP28.pdf>, 17.12.2020), s. 115.

World Bank (2018). *Pathways for Peace* (<file:///C:/Users/infinity/Downloads/9781464811623.pdf>, 9.2.2021), s.299.

World Bank (2019). *The World Bank In Sierra Leone* (<https://www.stg.worldbank.org/en/country/sierraleone/overview>, 4.3.2021).

World Bank (1989). *Sub-Saharan Africa. From Crisis to Sustainable Growth* (<http://documents1.worldbank.org/curated/en/498241468742846138/pdf/multi0page.pdf>, 16.2.2021), s. 300.

WPF (World Peace Foundation) (2006). *United Nations Mission in Sierra Leone (UNAMSIL) Brief*. (<https://sites.tufts.edu/wpf/files/2017/07/Sierra-Leone-brief.pdf>, 8.3.2021), s. 10.

ZIF (2007). *Post-Conflict Peacebuilding in Liberia* (https://issat.dcaf.ch/download/17381/203464/Liberia_Report_final_3_6_08.pdf, 14.2.2021), s.125.

8. RESUME

This diploma thesis focuses on the analysis of the concept of security development nexus and its practical manifestations in international politics. After the end of the Cold War, the nature of conflicts changed. Most conflicts began to take place in poor and failed states. The main causes of these conflicts were poverty, social polarization, extremism, and weak state institutions that were unable to counter these security threats. In other words, the reasons for the so-called new conflicts lie in the low development of countries. It was clear that security and development were inextricably linked, so the idea of security-development nexus emerged.

Since the early 1990s, the idea of security-development nexus has been reflected in several concepts. The theoretical part of this work therefore explains the beginnings and outputs of the security-development nexus concept, such as human security, the security sector reform, the principles of *Do Not Harm* and post-conflict reconstruction. In addition, the theoretical part of the work deals with practical manifestations of security-development nexus in international politics and examines the actors who work with this concept. Finally, the theoretical part works with authors focused on security-development nexus research. For the purposes of the objective presentation of the work, it presents the opinions of the representatives of the concept and its critics.

The analytical part of the work focuses on the application of the concept of security-development nexus in post-conflict African countries. The analytical part first describes the security challenges facing most post-conflict African countries and the subsequent post-conflict peacebuilding. Furthermore, the analysis focuses specifically on the cases of two post-conflict countries in Africa - Liberia and Sierra Leone.

The conclusion of the work is the evaluation of the hypothesis and its output is that the hypothesis was set correctly, i.e., that the security-development nexus is a basic condition for maintaining lasting peace in poor and collapsed states, especially in post-conflict states. Post-conflict countries are fragile, have weak

state institutions, poor economic conditions, and a fragmented society. For this reason, post-conflict countries are more prone to recurrence of conflict and violence. To establish peace and prevent a recurrence of the conflict in these countries, it is therefore important to integrate security and development efforts into the post-conflict peace-building process. The cases of Liberia and Sierra Leone show that a combination of security and development efforts, especially in security sector reform, are important steps towards peace and prosperity in post-conflict countries. However, to ensure that peace is sustainable and that there is no threat of a recurrence of the conflict, security and development efforts should focus not only on the state but also on its people, by securing jobs, especially for young people, and basic human rights and needs.